филателистички гласник

година I
септембар
2013

часопис за теорију и праксу филателије
e-mail: filatelisticki.glasnik@gmail.com
цена: 350 динара

4

САДРЖАЈ

Уводник..... 3
Изложба у центру Сервантес..... 4
Организација П.Т. службе у Црној Гори 1870 – 1915 [4] – *Милош Јакић* ….... 5
Редовне марке „Привреда“ [2] – *Александар Брусин*..... 8
Две ретке штампарске грешке на дописницама Црне Горе – *Херман Диц*..... 13
Пошта добровољачких јединица у Русији – *Миодраг Вуковић* 17
Пошта српских ратника у болницама Туниса и Алжира – *М. Радовановић*..... 21
Издања Поште „Србија“ у периоду јун-август 2013. ……..... 32
Заробљеничка пошта – *Војислав Беговић*..... 33
Неусвојена проба претиска Крајине из 1997. – *Иван Тангл* .....…….... 38
Изложба италијанског портрета– *Војислав Беговић*..... 41
Поштанска служба Равногорског покрета [3] – *Мирко Царан*..... 45
Прво вуковарско редовно (помоћно) издање [4] – *Зоран Бошковић* 51
Проширене територије сакупљања..... 56
Размена као уметнички простор..... 57

ФИЛАТЕЛИСТИЧКИ ГЛАСНИК

Часопис за теорију и праксу филателије

Ставови објављени у текстовима појединих аутора нису нужно и ставови редакције, тако да не сносимо одговорност за евентуалну штету насталу њиховим објављивањем.

Право коришћења: Чланци објављени у "Филателистчком гласнику" могу се даље објављивати искључиво уз сагласност аутора. Делови чланака могу се објављивати уз обавезно навођење потпуне референце и уз поштовање ауторских права аутора и издавача.

Излази четири пута годишње:
март, јун, септембар и децембар

Издавач и одговорни уредник: **Владимир Милић**

Сарадници: **Војислав Беговић, Миодраг Вуковић, Херман Диц, Милан Радовановић, Мирко Царан, Александар Брусин, Иван Тангл и Зоран Бошковић**

Лектор: **Јулка Симовић**

Дизајн и графичка обрада: **Владимир Милић**

e-mail: **filatelisticki.glasnik@gmail.com**

Штампарија: **Apollo, Београд**

Тираж: **100**

Годишња претплата: **1200 динара + поштарина**

На задњој корици: илустрована поштанска карта издата поводом прославе 1600 година Миланског Едикта (1913)

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
656.835.91.(497.11)
ФИЛАТЕЛИСТИЧКИ гласник : часопис за теорију и праксу филателије / одговорни уредник Владимир Милић. – Год. 1, бр. 1 (јан. 2013)- . – Београд : Владимир Милић, 2013-. -21 cm
Тромесечно
ISSN 2334-7147 = Филателистички гласник (Београд. 2013)
COBISS.SR-ID 196133132

Journal Philately Theory and Practice

Articles in this issue of "Filatelisticki glasnik" do not necessarily reflect the opinion of the Editorial

Articles in this journal, unless otherwise stated, may be reproduced with authors permission only.

Published four times a year:
March, June, September and December

Publisher and Editor:
Vladimir Milic

Contributors:
Vojislav Begovic, Miodrag Vukovic, Hermann Dietz, Milan Radovanovic, Mirko Caran, Aleksandar Brusin and Zoran Boskovic

Lecturer: **Julka Simovic**

Design: **Vladimir Milic**

e-mail: **filatelisticki.glasnik@gmail.com**

Printed by: **Apollo, Belgrade**

Circulation:**100**

Price: **6 EUR + postage**

Subscription fee (one year): **20 EUR+ postage**

Image on the back cover: The celebration of 1600 years of Constantine's Edict of Milan, avers of ilustrated postcard

ISSN 2334-7147

Уводник

Један савремени писац оцењује да смо као друштво још далеко од тога да је прошлост прошла. Због тога и велико разочарање, што се то већ није догодило. Да се чињенице о прошлости сачувају, важна су датирана - поштански употребљена документа прикупљена у филателистичким збиркама. Сакупљачки фокус је на изворном материјалу и новој продукцији, који документују значајне датуме, догађаје и личности. Ове године пропуштено је да се филателистички подсетимо на прве аутомобилске и мотоциклистичке трке у Београду, прву међународну ваздухопловну изложбу, подизање споменика Незнаном јунаку на Авали, прво представљање телевизије на Балкану (фирма "Филипс") - догађаје од пре 75 година који превазилазе националне оквире. И да би приступ остао конструктиван, за допуну оквира издавачког програма за будуће годишње планове, предлажемо издање "Дани Европске баштине у Србији".

Памтимо брошуру "Календар значајних годишњица и личности, 1986-2000" (СК ССРНЈ) као једну врсту приручника, за све па и званичног издавача поштанских марака, како би се избегла импровизација али и одржала равнотежа у вишенационалној држави, чак и по цену ефемерности и уско-локалног значаја појединих предлога преточених у издања марака.

У масовној продукцији, пригодни жигови из разумљивих разлога имају наглашен значај, пре свега, за предлагача. Два шапирографисана издања о пригодним жиговима на југословенском простору чине незаобилазну литературу за истраживање. "Каталог пригодних жигова Југославије 1945-1965" (Die Sonderstempel Jugoslawiens seit 1945: 1945-1965, Том 1, уредник Detlev Suchanek, Meerbusch 1978) са 948 жигова и "Каталог пригодних поштанских жигова на територији Србије и Црне Горе 1945-1995" (Јордан Пешевски, Београд 1997) са 2.265 јединица (жигова). Ова два независна истраживачка и публицистичка рада дају комплетан увид у пригодне жигове чија је употреба поштански одобрена на тлу претходне државе.

"Слободна енциклопедија" на српском језику жели да повећа број чланака о Првом светском рату пре него што се следеће године обележи стогодишњица од избијања великог сукоба. Потребно је што више чињеница о Првом светском рату. Уследиће "Обнова меморијала Првог светског рата (...). У септембру, након усвајања нацрта плана обележавања великог историјског јубилеја (стогодишњице Првог светског рата) требало би да се зна где и када ће бити одржана прва манифестација". Припрема за оно што нас очекује на 100 годишњицу избијања Првог светског рата.

У српској филателији, највише је заступљена традиционална филателија, поштанска историја и поштанске целине (Балкански ратови, Први светски рат). Материјал обрађен и интерпретиран у овим збиркама, превазилази интерес чисте филателије. За историчаре који трагају за објективном истином ови писани документи су извори првог реда.

Уредник

ИЗЛОЖБА 1700 ГОДИНА МИЛАНСКОГ ЕДИКТА

Промоција поштанских марака „1700 година Миланског едикта“ и отварање изложбе цртежа и слика рађених за ово пригодно издање, одржани су 27. јуна 2013. године у галерији Института „Сервантес“. Изложбу су отворили Франциско де Мигел, отправник послова Амбасаде Краљевине Шпаније у Београду и Нела Бојовић, директор Самосталног сектора за маркетинг и велике кориснике Поште Србије.

Галерија Института Сервантес – поглед на део изложених радова

Аутор изложбе је Бобан Савић, академски сликар, креатор марака и вредносница у Пошти Србије. Уметнички радови су замишљени као покушај реконструкције живота Константина Великог и његове улоге у успостављању хришћанства као званичне религије Римског царства. Изложбу чине четири целине: Визија Христовог монограма на небу, Битка код Милвијског моста, Константиново крштење и Галија стиже у Цариград. Организатори изложбе су Пошта Србије, Амбасада Краљевине Шпаније и Институт Сервантес. Поставка ће бити изложена до 31. августа ове године.

Иако је овај догађај од прворазредног значаја у склопу обележавања 1700 година Миланског едикта (или би требало да буде), ни један представник Министарства културе, укључујући и самог министра, није се удостојио да присуствује отварању изложбе. Недолазак представника државе, уз присуство отправника послова амбасаде Краљевине Шпаније, је невероватан преседан. Да ли је можда разлог томе био потпуно неадекватан, готово фразеолошки, наслов изложбе "Како је настала поштанска марка - 1700 године Миланског едикта", који је могао створити утисак да је реч само о једном у низу мање-више стандардних филателистичких догађаја, у сваком случају толико конкретан да су посетиоци могу видети све друго само не то што пише у наслову. Једна инвертирана мисао гласи: да стрелица која промаши циљ погоди све остало, па се у овом случају откривају ставови који потврђују нашу тезу о запостављености филателије, почев од њеног продукцијског дела. У сваком случају, на тему Константин Велики, могу се видети радови младог академског сликара Бобана Савића високе уметничке вредности.

Истовремено, осим на сајту Поште Србија, овај догађај није испраћен ни на једном другом сајту државних институција, а које су активно узеле учешће у обележавању овог догађаја. Да ли је потребно поменути да званични сајт обележавања 1700 година Миланског едикта - Прес служба „Милански едикт 313 – 2013, Србија“ (http://www.edictofmilan2013.com), не само да се није удостојио да пружи информације о поменутој изложби, него није нашао за сходно да своје посетиоце обавести о пригодном издању марака поводом тог јубилеја. Да ли је, на крају, потребан било какав коментар?

ОРГАНИЗАЦИЈА П.Т. СЛУЖБЕ У ЦРНОЈ ГОРИ 1870 – 1915 [4]

Милош Јакић, инспектор, Цетиње

Б) Завођење и чување „званичних расписа“. Одредба чији ће се рачуни чувати у телеграфу по петој наредби из 1889. г. Плаћање одговора на телеграфима питања Великом суду. Извештавање и слање чувара приликом прекида телеграфске линије. Максимално задржавање телеграма између двеју штација не сме бити веће од 15 минута, ради чега ће пошиљаоци означити час предаје депеша. Упозорење на другу наредбу из 1889. Бечки берзански извештај о курсу примати и излагати „на углед публици“. Забрана улаза „у телеграфске канцеларије свакоме осим Високе Књажеве фамилије и надлежнога Министра“.

1891. година: А) У вези треће наредбе из 1890, да поште „по распореду примају иили шаљу дилижанцу без обзира је ли за унутрашњост или иностранство, ни једна пошта не ради непосредно с иностранством. „ Упозорење на прву наредбу из 1889. с тим, да ће се 10-ог у месецу, ако рачуни не дођу, добити „прекорно писмо са 5 форината глобе“; 20-тог изаслаће се чиновник да прегледа и прими рачуне, а „ви ћете ка нетачан бит лишени службе“. Жигосање у вези седме наредбе из 1889. г., у противном, пошиљке ће се враћати о трошку чиновника и за „ново шиљање“ уз глобу од 5 фор. за сваку пошиљку. Исто за печаћење „опрема дилижанце“, по првој наредби из 1890. Пажња и поступак, ако се опази да проста и препоручена писма садрже новац: наплата „петородупле“ таксе по износу вредности, односно враћање „остатка“, пошиљаоцу, пакованог комисијски (члан судске власти, чиновник и прималац). За увредљиве изразе службеника у жалбама и одбранама Управа ће приморати на давање „јавне сатисфакције“, или ће дотичног отпустити из службе. Понављања наредаба више неће бити , док ће се давати објашњења; зато ко није у стању да своју службу тачно и савесно врши „најбоље му је да се сам уклони“ из службе. Одржавање радног времена. Завођење наредаба, јер оне нису „ничија својина него самог уреда“.

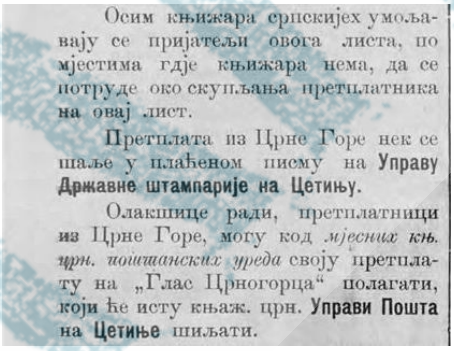

Осим књижара српскијех умољавају се пријатељи овога листа, по мјестима гдје књижара нема, да се потруде око скупљања претплатника на овај лист.

Претплата из Црне Горе нек се шаље у плаћеном писму на **Управу Државне штампарије на Цетињу.**

Олакшице ради, претплатници из Црне Горе, могу код *мјесних књ. црн. пошшанских уреда* своју претплату на „Глас Црногорца“ полагати, који ће исту књаж. црн. **Управи Пошта на Цетиње** шиљати.

Правила за вршење претплате на „Глас Црногорца“ ступила су на снагу 1-VII-1892: позив на претплату објављен у „Гласу Црногорца“ 13. јуна 1892. године

Б) Забрана разговора и давања „нотица“ између телеграфских чиновника на линијама. Ванредни и редовни канцеларијски трошкови. Тражење и спровођење телеграфског материјала из места у место. Дужности чувара и распоред линија. Руковање „записницима од прихода“. Исто „од дошлих и транзитних депеша“. Узроци који се сматрају оправданим за „нерад између штација“, а за које одговарају чиновници, по петој наредби из 1890. Међународна телеграфска тарифа „која почиње данас“ – 19. јуна 1891.

Телеграми за Владаоца, Државни Савјет, Министарства и остале државне власти не примају се без потписа, имена и презимена. Склапање и пошиљање телеграфских рачуна на преглед „Главној Управи“. Повратнице из иностранства са којих су „скидане поштанске марке“. Наплата телеграма за: Драч, Пећ, Беране, Таслицу (Плевље) као за Турску Европску. „Распис о измени“ грбова (кокарди) поштанско-телеграфских чиновника ради разлике од грбова војних официра. Дописне карте за иностранство. Од почетка 1892. „месечни број телеграма почиње на 1-ог по новом календару и за унутрашњу радњу.“ Нови протоколи А и Б за отправљене и примљене телеграме (измена пете и шесте наредбе из 1891). Понављање последње наредбе из 1889.

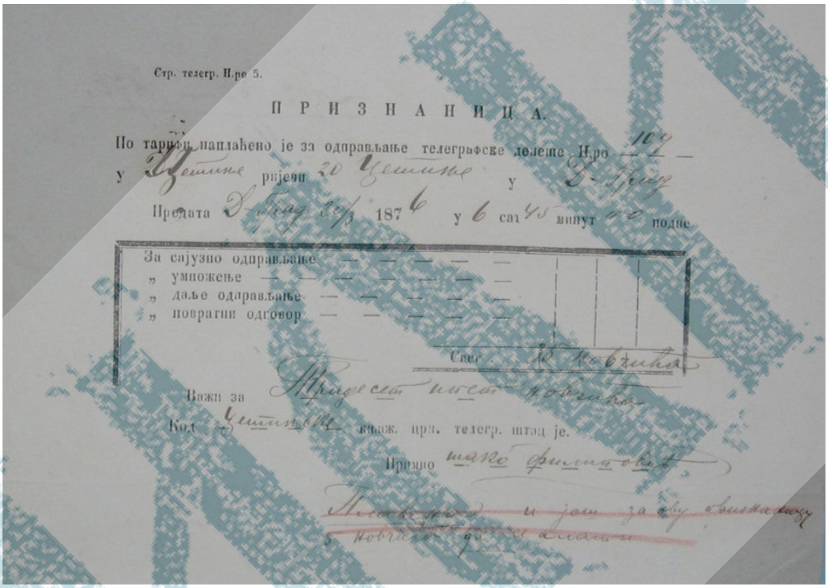
Стр. телегр. Н.ро 5.

ПРИЗНАНИЦА.

По тарифи наплаћено је за одправљање телеграфске депеше Н.ро 107

у Цетиње ријечи 20 Цетиње у Б-Град

Предата Б-Град 20/3 1876 у 6 сат 45 минут подне

За сајузно одправљање
„ умножење
„ даље одправљање
„ повратни одговор

Свега

Важи за

Код Цетиње књаж. црн. телегр. штац је.

Примио

1876. Признаница за отправљану телеграфску депешу

Главна управа пошта и телеграфа сједињена је од 12. октобра 1891, да доцније постане Поштанско-телеграфско одељење Министарства унутрашњих дела, све до 1915, јер није дошло до оснивања Министарства грађевина и привреде, у чији је састав требало ући. У Мешународном односу п.т. одељење важило је као Direction Générale des Postes et Télégraphes, пошто је и Црна Гора у своје време, одмах после држава оснивача, приступила Светском поштанском савезу.

Од доношења Закона о телеграфу или брзојаву 1870. црногорска Поштанска управа до 1892. год. прописала је само још Правило дилижансних отпрема, око 1886. год. Када је отпочео пренос поште дилижанским колима на путу Цетиње-Котор. У међувремену обављање службе регулисано је расписима и наредбама појединачно. Затим су следовала, са администрацијом службених новина „Глас Црногорца“ споразумно донета „Правила за вршење претплате код наших пошта на „Глас Црногорца“, која су ступила на снагу 1-VII-1892. Са 12 чланова ових правила уређена је читава претплатничка радња пошта на прост начин. Претлату „на годину 6 фиорина, на пола године 3 фиорина и на четврт

године 1 фиорин и 50 новч.“, наплаћивале су поште уз признаницу за претплатника; зарачунавале у „протокол Ж“ и слале „главној пошти Цетиње за Отправништво новина“, која се тромесечно обрачунавала са администрацијом листа, задржавајући 10% претплате, у своју корист.

Из 1892 г. иначе важни су још неки расписи. Бројем 111 разаслати су „листови В и Г за извод телеграфских рачуна из протокола А и Б“. Бројем 226 разаслати су „протоколи Д. и Ж. за увођење расхода и дјеловодни за званичну кореспонденцију као и објашњење како ће се с њима руководити“. Бројем 1830 одређено је „до кад се имају који списи чувати у п. т. архивама“. Бројем 821 (Претсједника Државног Савјета и Министра унутрашњих дјела) упозорени су и капетани на Закон о телеграфу или брзојаву од 2. јануара 1870 и цитирани његови §§ 38-42, који говоре о повредама на телеграфском воду констатујући ондашње случајеве да огроман број порцуланских чашица (изолатора) немилице хотимично лупају и сакате ђаци и чобанчад у игри ... па и пунољетни да лакомислено гађу из пушака стубове телеграфске и везују при њима коње, говеда и остале животиње, садијевају сламу у листове око њих, итд. – те се одређује цјеновник: за дирек 2 ф, за изолатор 0.50 ф, за гвожђе (носач) 0.50 ф, за 1 м жице 0.20 ф, а за према увиђавности власти с тим, да се све наплаћује од кривца, односно од општине у чијем се удуту штета догодила, а њој се оставља право да кривца изнађе, казни и штету себи накнади (то је пренето из односног Закона Србије).

(наставиће се)

Напомена редакције: Како би се сачувала аутентичност овог рада, припремљеног за објављивање у шестоаприлском броју ПТТ Весника 1941. године, на тексту нису вршене никакве коректорске и лекторске исправке.

LONDON 2015 EUROPHILEX

Поводом 175 година издања прве поштанске марке, у Лондону ће се од 13. до 16. маја 2015. године одржати Међународна филателистичка изложба LONDON 2015 EUROPHILEX. Због ограниченог излагачког простора, приближно 1400 витрина, организатор се одлучио за такмичарско учешће само земаља чланица FEPA, која је прихватила патронажу изложбе. LONDON 2015 EUROPHILEX ће бити призната од стране Међународне филателистичке федерације (FIP).

Такса за изложак у такмичарској класи на пет и осам витрина је £55 по витрини, за изложак на једној витрини £80, за изложак у класи Литреатура £55, по примерку. Излагачи у Омладинској класи не плаћају таксу.

У такмичарским класама биће заступљени: Традиционална филателија, Поштанска историја, Аерофилателија, Фискална филателија, Поштанске целине, Тематска филателија, Омладинска филателија (ограничена на једну витрину од 16 листова), Филателистичка литература (Филателистичке књиге и каталози објављени после 1.јануара 2012), Отворена филателија.

др Александар Брусин

СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈА РЕДОВНИХ МАРАКА СА МОТИВИМА ИЗ ПРИВРЕДЕ - 2. ДЕО

РЕДОВНЕ МАРКЕ – ПРИВРЕДА II

Решењем Главне Дирекције Пошта бр. 15393 од 3. новембра 1951. године, одлучено је о штампању нових франко марака са мотивима из привреде у промењеним бојама и вредностима, почев од 12. новембра 1951. године. Планирано је да серију марака граде 11 вредности, али је касније придодата вредност од 75 динара, због повишених ПТТ тарифа у домаћем и иностраном поштанском саобраћају, 1. новембра 1951. године.

Тарифе у домаћем ПТТ саобраћају:

- обично писмо до 20 gr (I стопа) – 15 дин., R- 50 дин., Ex – 50 дин., REx – 85 дин., RAR – 85 дин., REx-AR- 125 дин.;

Тарифа за међународни саобраћај:

- обично писмо до 20 gr – 28 дин., R- 68 дин., Ex – 88 дин., RAR – 98 дин.;

Емисије франко марака Привреде II:

1	дин.	29.1.1952.
2	дин.	25.4.1952.
5	дин.	1.2.1952.
10	дин.	25.4.1952.

15	дин.	3.3.1952.
20	дин.	26.12.1951.
25	дин.	21.6.1952.
30	дин.	20.12.1951.

35	дин.	21.8.1952.
50	дин.	12.11.1951.
100	дин.	21.8.1952.

Марке су штампане у ЗИН-у, у линијској дубокој штампи (бакротиску), као и оне из Привреде I . Прва штампања била су са чешљастим зупчањем 12 ½, а касније линијска: 12 ½, 11 ½ и мешовито 12 ½ : 11 ½.

Било је неколико емисија марака, а свака са више штампања, што се уочава на врстама и структури папира, бојама марака, њиховим тоновима и врстама гумирања. Зупчања су обична, делимично оштра на појединим странама, а ретка на све четири стране. Непрецизна перфорација вертикално или водоравно, образује децентриране марке у свим правцима, које су у мањем проценту у односу на марке из Привреде I. Величине амарака су 20x26 mm. Међутим због влажења папира пре улагања у штампу, а потом неправилног скупљања и сушења, има одраза на величину слике. Толерише се умањена или увећана димензија мотива за 1-2 mm.

Потписи цртача и гравера исти су као у марака претходног издања са мотивима из привреде.

Марка од 25 динара рађена је у две плоче, истих димензија, а разликују се по извесним детаљима:

- I плоча: Марка је светлијих тонова на обичном нетранспарентном папиру, гума различита и без потписа или у траговима цртача и гравера на доњем рубу марке. Обриси и контуре радника који везује џак и прсти и шаке раднице, као и десне надлактице, нејасни су.

- II плоча: Јаснија и финија штампа са тамнијим тоном. Папир бео, изражене структуре, средње пуноће или тањи. Гума бела или жућкаста, транспарентна. На мотиву марке: навоји жита испод „ФНР“, јасни су код особе која повијена повезује џак. Обриси десне шаке, надлактице и десног стопала раднице, јасни су и израженији. Постоје разлике у величини бројки (веће су). Марке су са потписом цртача и гравера.

  Ове марке продавале су се на тржишту, новембра-децембар 1952. године.

Врсте папира

Употребљавано је више врста пшапира, који се разликуу међусобно по квалитету и струкутри:

- бели, „прљаво бели“, обичне пуноће, тврђи, нетранспарентан папир
- сивкастобели, жућкастожут, назначене транспарентности и структуре
- бели, жућкастобели, жућкаст, тањи са израженом мрежастом структуром, порозан, транспарентна папир, са мањим или већим отиском слике на полеђини марке (види табелу).

Гумирање марака

Коришћене су више врста и типова гума и сврстане су у четири групе:

- а) – бела, жућкастобела, жућкаста и жута гума, нетранспарентна (све вредности)
- б) – жућкастобела, жућкастожута, транспарентнија гума са назначеним и слабије видљивим цртежом на полеђини марке (номинале од 20 до 100 динара)
- ц) – жућкастобела, жућкастожута, сјајна или мат, провидна гума на тањем, прозирном папиру, изражене структуре са јасно видљивом сликом на полеђини марке (номинале од 20 до 100 динара)
- д) – бела, сјајна или мат, прозирна, уједначено нанесена гума на бели, „мекши“ папир са јасно израженом структуром. Продором боје у растресит, порозан папир на полеђини марке, јасно се оцртава мотив. Ова врста и тип гуме утврђена је на свим вредностима почев од 20 до 100 динара, као и на оним маркама зупчаним линијски и мешовито. Поједине номинале са овом врстом гуме из групе „ц“ и „д“, врло су ретке (види табелу).

Боје марака и штампа[1]

Како би се добио добар и квалитетан отисак, потребан је одговарајући папир за линијску дубоку штампу. Постоји тесна међусобна повезаност између папира, боје и штампе. Боје треба да су постојане, а материје и адитиви који стабилизују боју, квалитетни. Тонирање марака увек ускладити са мотивима, што није увек лако постићи. У највећем броју испитаних марака нашег материјала, коришћене су постојане боје.

[1] За утврђивање и нијансирање боја, коришћено је најновије (38. издање): Michelfarbenführer inclusive Lochschablone Colour Guide

Табела – ПРИВРЕДА I

вредности	боја	врсте папира и гумирања											
		А				Б				В			
		обичан папир				полутанак папир				танак папир			
		гума				гума				гума			
		а	б	в	г	а	б	в	г	а	б	в	г
0,50 дин	тамно сиво смеђа			+			+	+	+				
	црнкасто сиво смеђа			+			+	+	+				
1 дин	црнкасто зелена		+	+		+	+	+					
	црнкасто опал зелена		+	+		+	+	+					
2 дин	црвенк. наранџаста (тон.)	+	+	+		+		+			+		
	црвено наранџаста (тон.)	+	+	+		+		+					
3 дин	там. ружичасто црвена		+	+	+		+		+	+		+	
	ружичасто црвена (тон.)		+		+		+		+				
	јоргован.црвена (тон.)			+						+			+
5 дин	јоргован. ултрамарин (тон.)		+	+	+		+	+				+	
	црнк. јоргован. ултрамарин		+	+	+		+	+				+	
7 дин	црнкасто сива												
	црно сива												
10 дин	?		+	+	+	+		+	+		+		
	?		+	+			+	+	+		+		
	там.црнкасто смеђа						+	+					
12 дин	там.љубичасто смеђа	+		+	+	+	+		+				
	црнк.љубачасто смеђа			+	+			+					
	тамно јоргван.смеђа							+	+	+			
	црнк.јоргован.смеђа	+		+	+								
16 дин	там.љубичасто ултрамарин	+		+		+		+		+		+	
	црнк.љубичасто ултрамарин	+		+		+		+		+	+		
20 дин	там.сиво маслинаста			+				+					
	црнк.сиво маслинаста			+				+					
	смеђасто маслинаста			+				+					
30 дин	црвено смеђа			+				+				+	
	кармин смеђа (тон.)			+				+				+	
50 дин	там.плаво љубичаста			+				+					
	црнк.плаво љубичаста			+				+					

врсте папира

А - бели, прљаво бели

Б - сивкасти или жућкаст, неуједначене структуре (облачаст)

В - бели или жућкаст, назначене мрежасте струкуре

врсте гумирања

а - бела, прозирна, сјајна

б - бела, жућкастобела, полусјајна или мат (појединачне вредности), водоравно пругаста

в - жућкастожута гума

г - тамно жута, жутоокер, жутосмеђа (тонирана), без или са тамним зрнцима, карамелизоване гуме

Табела – ПРИВРЕДА II – зупчање чешљасто 12 ½													
вредности	боја	врсте папира и гумирања											
		А				Б				В			
		обичан папир				полутанак папир				танак папир			
		гума				гума				гума			
		а	б	в	г	а	б	в	г	а	б	в	г
1 дин	црнкасто сива	+	+			+	+				+		
	црно сива	+	+			+	+				+		
2 дин	црвенк. јоргован. (тон.)	+				+	+				+		
5 дин	црвенк. наранџ. (тон.)	+				+				+			
	црвено наранџ. (тон.)	+				+	+			+			
10 дин	црно зелена	+				+	+						
15 дин	кармин црвена (тон)	+				+	+						
	црвено кармин (тон)	+				+	+						
20 дин	там. смеђе љубичаста								+				+
	црнк.. смеђе љубичаста						+	+	+				+
	црнк. сиво љубичаста	+		+		+		+	+				
25 дин	наранџасто смеђа						+	+	+			+	
	окер смеђа		+					+					
	там. жуто смеђа					+	+	+	+				
	црнк. жуто смеђа		+					+	+				
	црнк. смеђе окер						+	+					
30 дин	тамно плава	+				+	+	+	+	+		+	
	црнк. плава	+	+			+	+	+			+	+	
35 дин	црвенк. смеђа	+				+			+			+	+
	црвенк. смеђа (светлих тон.)	+	+			+	+	+	+				
50 дин	зеленкасто плава	+	+			+	+		+		+	+	
	црнк. зеленкасто плава	+	+			+	+	+	+				
75 дин	тамно плаво љубичаста	+	+				+						
	црнк. плаво љубичаста		+	+		+	+	+				+	
100 дин	црно смеђа		+				+	+	+		+		
	смеђасто црна	+	+	+			+	+	+			+	+

врсте папира

А - бели, прљаво бели, обичне пуноће

Б - сивкастосив, жућкастожут, полутанак

В - бели, жућкаст, тањи папир

врсте гумирања

а - бела сјајна, беложућкаста, жућкастожута са или без тачкица, нетранспарентна

б - беложућкаста, жућкаста, мање нетранспарентна

в - жућкастобела, полусјајна или мат транспарентна

г - бела, полусјајна или мат транспарентна

Слика 1. Серија марака Привреда II

Табела – ПРИВРЕДА II – зупчање линијско: 12 ½; 11 ½ и 12 ½ : 11 ½

вредности	боја	врсте папира и гумирања											
		А				Б				В			
		обичан папир				полутанак папир				танак папир			
		гума				гума				гума			
		а	б	в	г	а	б	в	г	а	б	в	г
30 дин лин. 12 ½	плава								+				+
	црнкасто плава								+				+
30 дин лин. 12 ½ : 11 ½	плава								+				+
	црнкасто плава								+				+
75 дин лин. 12 ½	тамно плаво љубичаста								+				
	црнк. плаво љубичаста				+				+				
75 дин лин. 11 ½	тамно плаво љубичаста				+				+				+
	црнк. плаво љубичаста				+				+				+

врсте папира

А - бели, прљаво бели, обичан папир

Б - сивкасто сив, жућкастожут, полутанак папир

В - бели, жућкаст, тањи папир

врсте гумирања

а - бела сјајна, беложућкаста, жућкастожута са или без тачкица, нетранспарентна

б - беложућкаста, жућкаста, мање нетранспарентна

в - жућкастобела, полусјајна или мат транспарентна

г - бела, полусјајна или мат транспарентна

Др Херман Диц

Две ретке штампарске грешке на дописницама Црне Горе

Текст „Две ретке штампарске грешке на дописницама Црне Горе“ објављен је у немачком часопису Südost-Philatelie, број 122 (август, 2013). Текст у Гласнику објављујемо уз сагласност аутора и љубазност Јана Клауса, главног и одговорног уредника Südost-Philatelie. Истовремено изражавамо захвалност Николи Колунџићу за превод са немачког оригинала.

Es gibt unter den Postkarten von Montenegro zwei Fehldrucke, die wahre Goldstücke sind. Sie sind auch nicht so leicht zu erkennen. Auf den ersten Blick meint man nämlich, dass es sich um eine der häufigen 3-Nkr.-Karten ohne Umrandung (Michel P 9 von 1892) auf grünlichem Papier handelt, bis man feststellt, dass es 2-Nkr.-Karten sind! Offenbar wurden diese Abarten ebenfalls von der staatlichen Druckerei in Cetinje, die alle montenegrinischen Ganzsachen herstellte, in einer geringen Stückzahl gefertigt.

Међу целинама Црне Горе постоје дописнице са две штампарске грешке, злата вредне. И није их лако препознати. На први поглед стиче се утисак да се ради о дописницама од 3 новчића, рађеним на зеленкастом папиру без оквира, међутим испоставило се да се ради о дописницама од 2 новчића! Очигледно су ти примерци штампани у малом броју. Штампање је извршено као за све остале дописнице, у државној штампарији у Цетињу. Следи њихов приказ.

Слика 1 - Дописница од 2 новчића датума 15.8.1896 са зеленом уместо жутом уштампаном вредношћу на зеленкастом папиру

Ова препоручене дописница је добила додатну франкатуру са поштанским маркама од 13 новчића, тако да су испуњавале важећу тарифу од 5 новчића за једну дописницу за Немачку и 10 новчића за препоруку. Дописница је адресирана трговцу поштанским маркама Ото Бикелу из Минхен-Нимфенбурга, који је од ране 1893. па до лета 1895. имао своје седиште на Цетињу, одакле је

још тада своју клијентелу снабдевао црногорским дописницама које су стварно путовале.

И друга дописница је ишла на Бикелову адресу.

Слика 2 – Дописница од два новчића, послата 15.2.1897 са жутом уштампаном вредношћу на зеленкастом уместо на папиру отворене жуте боје

Бикел је у две партије примио повећу количину поште што се види по печатима Цетиња 15.8.1896. и 15.2.1897. Као пошиљалац оно време, задужена особа је на дописницама навела небитан текст да следи још неколико слања.

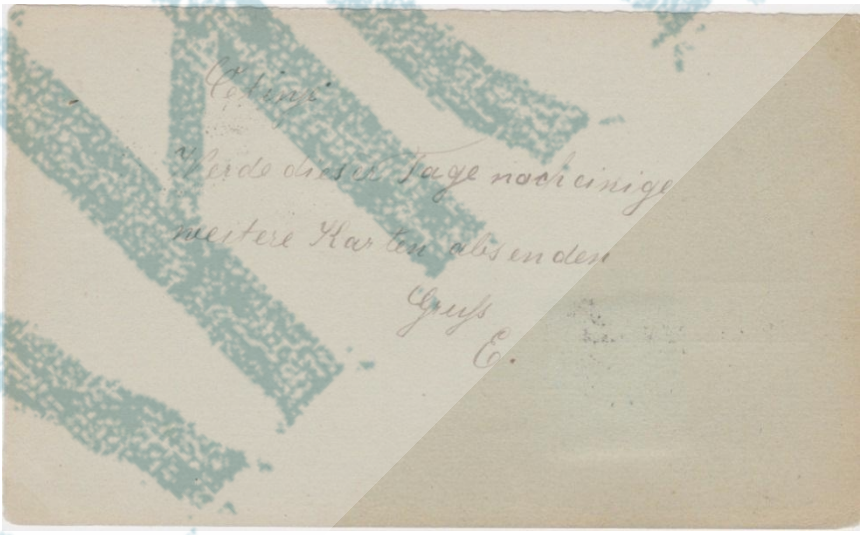

Слика 3 – Текст на другој страни дописне карте послате 15.8.1896

У овом случају се радило о нормалној дописници од 3 новчића, али са додатном франкатуром 2 новчића из серије „400 година штампарије на Цетињу“.

Као што се види, трговац Ото Бикел, се и после селидбе снабдевао са стварно путовалим, филателистичким интересантним, дописницама са Цетиња.

Слика 4 – Предња страна дописнице од 3 новчића са датумом 15.8.1896 и додатном франкатуром пригодног издања „400 година штампарије на Цетињу“

Треба знати, да су дописнице које су стварно путовале, са маркама из серије „400 година штампарије на Цетињу“, релативно ретке. Те марке, наводно, нису слободно продаване на поштанским шалтерима. Разуме се, да је Бикел набавио предметни материјал, који је стварно путовао и изнео га на тржиште. Без њега би збирке старе Црне Горе биле оскудне реткостима.

У великом каталогу Зигфрида Ашера (1925-1928), дописнице од 2 новчића - зелено и 2 новчића - жуто, означене су као дописнице из 1892. које су рађене на зеленкастом папиру као пробни отисак, а испоставило се да су тек касније одштампане.

Можемо се питати да ли је Бикел умешао своје прсте у игру при настанку штампарских грешака, или је само имао добре везе са штампаријом. У сваком случају, те штампарске грешке су захваљујући његовој адреси, постале познате. Очигледно је једино он дошао у власништво тих дописница. Будући да је Бикел имао своје своје седиште у Минхену, донео их је у пошту на Цетињу и послао на своју адресу. То су дописнице рађене на зеленкастом папиру. При том су дописнице, које су рађене на зеленкастом папиру са зеленим вредношћу од 2 новчића (слика 1) иначе, ређе у односу на дописнице са жутом вредношћу од 2 новчића (слика 2). Од првих наведених, наводно је постојало 8 комада.

Данас морамо уочити, да ове штампарске грешке потичу од једног трговца који их је продавао скупљачима-колекционарима, па су великим делом остале у саставу збирки и питање је само времена када ће као такве доћи на тржиште. Тако сам ја нашао своје примерке. При том, данашњи трговци у великом броју случајева, нису специјалисти за дописнице или за Црну Гору, да би препознали да се ради о посебностима које уопште нису уписане у стандардним каталозима. Они састављају цене на основу додатне франкатуре. Ја сам из своје збирке дао такву дописницу на атест одређеном атестатору за Црну Гору, којим је потврђена веродостојност дописнице, марке и печата, али у опису није било речи да се ради о посебности, зеленкастом папиру за дописнице са номиналном вредношћу од 2 новчића.

Зато, драги скупљачи, обратите пажњу.

ArGe Jugoslawien & Nf e.V. im BDPh
Die Balkanspezialisten & Posthistoriker inkl. Besetzungsausgaben

Удружење **ArGe Jugoslawien** обухвата филателију и поштанску историју свих претходних и садашњих држава на простору бивше Југославије. Осим подручја Краљевине и Републике Југославије, заступљена су и подручја аустријске и мађарске поште на поменутом простору, окупације за време Другог светског рата, окупације Босне и Херцеговине, партизанске поште и још много тога.

Часопис **Südost-Philatelie** излази три пута годишње.

Постаните члан и придружите нам се!

www.arge-jugoslawien.de

Erster Vorsitzender

Peter Hornung-Andersen
040 / 27 87 29 27
peter.hornung@arge-jugoslawien.de

Geschäftsführer

Tobias Huylmans
0170-29 29 974
tobias@huylmans.de

Finanzvorstand&Redakteur

Dr. Jan Ulrich Clauss
0228 / 35 35 39
(nur 21-24 h)
clauss@gsi-bonn.de

Миодраг Р. Вуковић

ДОБРОВОЉАЧКЕ ФОРМАЦИЈЕ У РУСИЈИ ВАН СИСТЕМА СРПСКИХ ВП 1917-1920.

SHS VOLUNTARY UNITS IN RUSIA 1917 – 1920

by M. R. Vuković

This article is an attempt to briefly summarize basic facts about various voluntary military units consisting almost exclusively from Serbs, Croatians and Slovenians (SHS) which formerly were soldiers in Austro – Hungarian army. Those units were not part of Serbian army nor their FPOs operated within Serbian military postal system. They joined "Whites" and western interventionist forces and fought against Red Army until summer 1920, when their remnants were evacuated from Vladivostok to Kingdom of SHS.

Unfortunately, as official archives of those units practically do not exist (they were heavily defeated by Red Army) and as their correspondence is scarce (from same reason) and unavailable in Serbia (they were from former Austro-Hungarian Empire), very little is known about their post offices.

По одласку Српског (СХС) добровољачког корпуса из Русије 1917, у Русији је остало још доста војника са подручја потоње Југославије, међу којима су били они који су иступили из Корпуса, рањеници са Добрудже, болесници и неорганизовани ратни заробљеници. У Одеси је формиран Допунски батаљон, а у Кијеву се налазила Војна мисија и Пропагандни одсек.

Допунски батаљон из Одесе кренуо је према Истоку и стигао у Чељабинск, одакле је морао на север до Мурманска. Ту се Допунски батаљон преформирао у Мурмански одред, који се придружио јединицама западних савезника које су се бориле против Црвене Армије, и деловао је у овој области све до 12. октобра 1919, када је из Архангелска кренуо за домовину.

Независно од овог одреда, с пролећа 1918. дошло је до окупљања преосталих официра, војника и ратних зсробљеника у Русији у друге војне формације. Један од првих био је Архангелски одред који је априла 1918. стигао у Архангелск, али је због свог малобројног састава и снаге брзо пао у заробљеништво Црвене Армије и био транспортован у логор у близини Москве.

Маја 1918. у Чељабинску је оформљен добровољачки СХС пук мајора Благотића, који је своје име добио по команданту одреда што је послужио као језгро пука, а који је погинуо у борби са црвеноармејцима. СХС пук мајора Благотића остао је у Чељабинску све до пролећа 1919, када је морао да се повуче пред регуларним совјетским трупама. Након тога пук је вршио гарнизонску службу у Краснојарску. али је и одатле морао да се повуче на исток пред Црвеном Армијом. Пук се постепено повлачио кроз Сибир све док заједно са пољским легионарима није 10. јануара 1920. пао у заробљеништво совјетске армије. Заробљавање је избегла само коњица, као и поједини војници и официра, међу којима и заповедник пука, капетан Иван Божић.

Крајем 1917. и почетком 1918. у Кијеву је почело формирање Југословенског ударног батаљона који се под борбом повлачио испред Немаца од Кијева до Самаре. На крају повлачења једина војно организована ратна јединица која је остала од овог батаљона била је Чета мајора Сертића. Ова чета је из Самаре преко Урала кренула за Ћељабинск, где се задржала краће време и потом наставила за Томск. У Томску је јединица послужила као језгро од кога је формиран I југославенски пук Матија Губец. Пук се састојао од три батаљона: словеначког, хрватског и српског. Као и СХС пук мајора Благотића, и он се **борио против Црвене Армије на страни јединица генерала Колчака и савезничких интервенционистичких одреда. У почетку је обављао гарнизонску службу у Томску, али је у периоду октобар-новембар 1919. постепено евакуисан у Њижнеудинск, где је вршио обезбеђивање сибирске железнице. Словеначки батољон је 8. јануара 1920. пребачен на исток постају Тулун, док су преостале два батаљона 30. јануара 1920. пала у заробљеништво Црвене Армије.**

Фебруара 1919. дошло је до сусрета представника СХС пука Мајора Благотића и I југословенског пука Матија Губец у циљу формирања јединствене војне формације, али су преговори пропали. Разлози су били идеолошке природе. У СХС пуку мајора Благотића били су окупљени они који су будућу Југославију видели као унитаристичку монархију под династијом Карађорђевића, док су I југославенски пук Матија Губец чиниле присталице федеративног уређења, са јасном републиканском оријентацијом.

Припадници свих југословенских добровољачких формација који су успели да избегну заробљавање окупили су се у Владивостоку и тамо чекали да се укрцају на бродове који ће их транспортовати у домовину. У логору крај Владивостока сакупило се 3000 људи који су, одлуком мисије Краљевства СХС, били уједињени у Одред Срба, Хрвата и Словенаца у Владивостоку. Одред је имао два батаљона, при чему је II батаљон чинило претежно људство словеначког батаљона I југославенског пука.

Први транспорт од 1400 припадника Одреда кренуо је за домовину 26. јуна 1920. британском лађом *Kildanon Castle*, а други лађом *Himalaya* 3. августа 1920.

Војне поште

До сада ми није пошло за руком да нађем било какве одређене и иоле детаљније службене податке о војним поштама ових јединица. Оне нису биле у саставу српске војске ни у систему српских војних пошта (па готово да нема преписке у архиви српских војних и војно-поштанских власти), а њихова архива је највећим пропала у току повлачења пред Црвеном армијом. Из оно мало докумената који су били сачувани у Војно-историјском институту у Београду чини се, међутим, извесним да су оне постојале у неком облику. Мање је вероватно да су функционисале као самосталне, вероватно су биле део система белогардејских и интервенционистичких формација.

Слика 1

Једини траг који ми је познат је дописна карта која ми је својевремено дата на увид, а коју је послао припадник I југославенског пука Матија Губец из Томска за Мошћеничку Драгу у Истри (после мировне конференције припала Италији, после II светског рата Југославији). Карта је шапирографисана на папиру лошег квалитета и очито је издање самог пука. Сви натписи на карти су латиницом, очито је била намењена поштанском саобраћају са домовином (слика 1). На карти се налази бледо-љубичасти отисак жига са натписом на руском језику у кругу: „I-и Југославенски Пук“, а у средини у три реда “Печат/за/пакете" (слика 2). Натпис сугерише да је вероватно постојао и жиг са текстом "Печат за писма". Није ми познато да ли је овај жиг имао функцију поштанског жига или се ради о печату типа "Soldaten-Brief“ којим се утврђује право на ослобађање од поштарине.

Слика 2

Реконструкција војних пошта ових добровољачких јединица могла би, дакле да се обави једино преко приватне преписке. А она се дефинитивно не може наћи на подручју Србије, јер су припадници ових формација били практично искључиво са подручја Аустроугарске. Дакле, трагови би се могли наћи једино на подручју Војводине, Босне и Херцеговине, Хрватске и Словеније. Зато молим све филателисте са ових подручја да ако имају неку информацију или материјал своја сазнања доставе редакцији часописа.

Напомена: Првобитна верзија овог текста објављена је осамдесетих година прошлог века у часопису *Arge Jugoslawien Nachrichtenblatt*.

Ново издање књиге са компакт диском
(Werner Briner, Winterthur, Швајцарска)

PRIRUČNIK i KATALOG

PUTUJUĆE POŠTE & MANIPULATIVNI ŽIGOVI

U KRALJEVINI SHS I JUGOSLAVIJI 1919-1941

ŽIGOVI ŽELEZNIČKIH POŠTA, BRODSKI ŽIGOVI, ŽIGOVI PRAĆENE POŠTE

Приручник садржи јединствено флексибилно типизирање жигова за сва подручја путујуће поште (применљиво за период 1857-1918 као и 1941-1970), пописе путујућих пошта и поштанских веза у различитим временским периодима, као и каталог сса 1100 жигова са новим јединственим ознакама жигова и њиховим сликама. Више информација на **www.alpeadria.eu**

Цена у претплати до 31.10.2013. износи 18 € (без трошкова слања), цена након изласка из штампе ће бити 25 € (до краја 2013. Године). Наруџбе слати на адресу FZS, PP 1584, SI -1001 Ljubljana, Slovenija или ipirc711@gmail.com

www.markice.rs

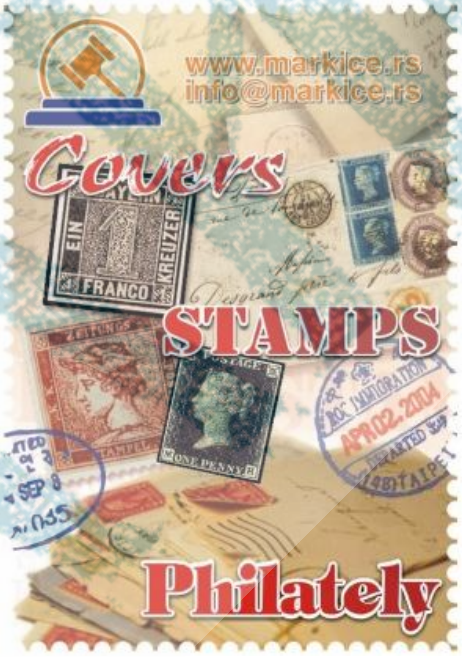

Проф. др Милан Радовановић

Пошта српских ратника у болницама Туниса и Алжира

Оборавку Срба у Африци (Тунис и Алжир) је у нас релативно доста писано не само са гледишта класичне историје (1, 2, 3, 5, 6, 7), или са гледишта тзв. „поштанске историје“ (4, 8, 9, 10, 11, 12), већ и са гледишта боравка, лечења и опоравка српских ратника у Северној Африци (5, 6, 7). Због тога ће у даљем тексту бити дати само неки најзначајнији подаци, релевантни за даље праћење овог рада. После преласка Албаније један део трупа Српске војске је транспортован за Северну Африку: Тунис и Алжир, а први транспорт је стигао у Бизерту 27 децембра 1915. Према Николићу (7) током 1916 године „са албанских обала и са Крфа у болнице Северне Африке приспело је скоро 14.000 изнемоглих, болесних и рањених војника. Од тога је 11.339 лечено у Тунису, и 2.605 у Алжиру“.

Другу групу чинили су српски војници који су током ратних операција у периоду (1916-1918) били или болесни или рањавани и избачени из строја, па су као такви упућивани у Тунис са истим циљем. Поред људског фактора , њихов опоравак је и са стратегијског аспекта био веома значајан, јер је то био једини начин попуне српских војних снага на Солунском фронту (поред добровољаца). Главни центри за лечење су били Бизерта (са комплексом маринских болница „Сиди-Абдалах“), затим и друге алжирске и туниске болнице.Туберкулозни болесници упућивани су из Логора у Тунису преко болнице „Аин-Берда“ у маринске болнице „Сиди-Абдалах“ где су лечени и за даље лечење бивали евакуисани у болницу „Кап-Матифу“, код града Алжира. За Алжир су била предвиђена места за туберкулозне: Форде-Ло, одмах на источној страни од Алжира са приморском климом, Мисергин, као место мале висине, и Сук Арс као планинско место (2). Такође, велики број наших болесника и рањеника упућиван је, после болничког лечења, у разне бање Северне Африке као: Корбус, Хамим Лиф, Хамам Рира:....

Велики број војника допремљених у Тунис чинили су рањеници, од којих су многи после санирања повреда остали инвалиди. Од њих је формиран Бизертски инвалидски одред кроз који је прошло преко 2.000 инвалида. За њихове потребе прављене су у Алжиру и Бизерти или прибављана са стране, разна ортопедска помагала и апарати (3). Формиране су стручне школе курсеви и радионице где су организована вежбања и учење различитих заната и спровођена основна едукација, зависно од тога да ли се ради о осакаћеним, слепим, глувонемим, нервним болесницима. Вештачки зуби и протезе рађене су у Алжиру и Тунису (2).

Према француским изворима, бројно стање српске војске на дан 28 марта 1916 било је: на Крфу 130.500, у Солуну 3.000, у Алжиру 2.604, у Тунису 14.330, на Корзици 3.000, и у Албанији 5.000 (1).

И поред веома значајних радова Николића Л. (5, 6)., и Пејчића (7) није се могло доћи до егзактних података о укупном броју српских војника лечених у Тунису и Алжиру. Разлог за то су углавном неконсеквентни подаци. Статистички

посматрано овај проблем је био усложен присуством избеглица и добровољаца, чији је број био променљив. На основу разматрања наведених материјала (5, 6 и 7) може се приближно закључити да је број лечених српских војника током период 1916-1918 био око 45.000.

Надаље ће пошта српских ратника бити разматрана са гледишта жигова болница који су индиректно представљали и својеврсне цензурно-контролне жигове, као и садржаја писама, са жељом да се и овај значајан део наше историје осветли на нешто другачији начин. Формално, биће прво приказани жигови болница у Тунису и Алжиру у којима су били и лечени српски војници, а затим садржај тема обрађиваних у њиховој пошти.

Већина ових болница је имала своје административне жигове, који су стављани на пошту коју су слали српски војници упућену из њих. Ови жигови су обично били кружног или праволинијског облика са званичним називом болнице и, најчешће, назнаком да је пошту проверио шеф болнице – „Le medicine chef“.

Жигови болница у Тунису

Најпознатије болнице у Тунису у којима су се лечили српски ратници биле су углавном у Бизерти и то: Аин Берда, Сион, Керубија, Сиди Абдалах, Сиди Фаталах и друге.

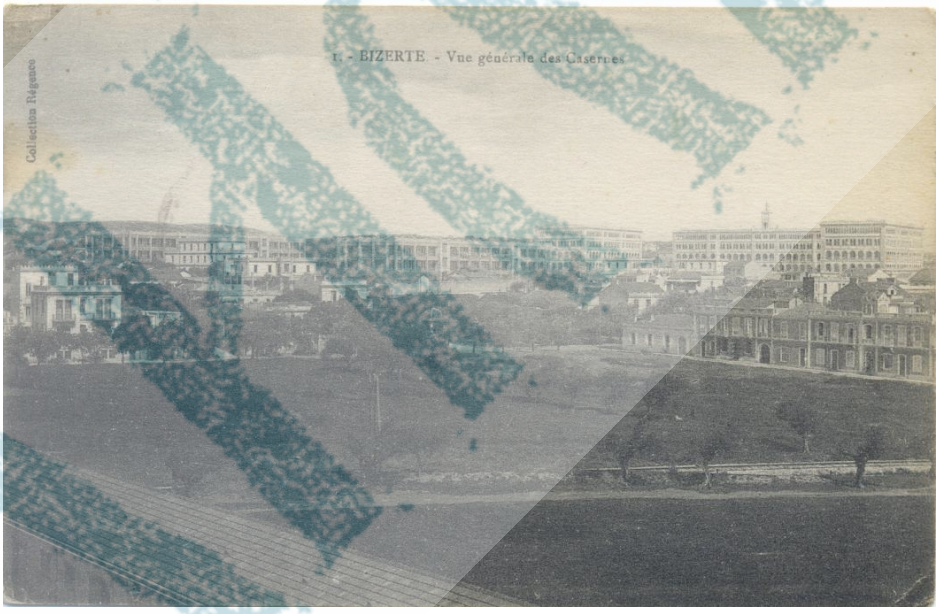

Слика 1: Бизерта – поглед на касарне у којима су били смештени српски војници

На слици 2 приказано је писмо упућено из Бизерте 13.04.1916 за Париз са болничким жигом „HOPITAL ANNEXE D'AIN BERDA – CAMP DE SERBES“. У средини жига налази се текст – „LE MEDECIN CHEF“. Упоредо је дат и увећани исти жиг. Овај жиг је један од ретких на коме се налази и податак да се ради о Србима.

Слика 2

На слици 3 дата је разгледница упућена из „HOPITAL No.6 – V diviz., SIDI FATH-ALLAH“ Мегрине, Тунис (29.06.17) за HOPITAL SIDI ABD-ALLAH, Тунис.

Туниска дописница упућена из болнице *Sidi Fath-Allah* за Цирих са ретким дворедим болничким жигом „HOPITAL TEMPORAIRE No.6 SIDI FATH-ALLAH“ и кружним болничким жигом „HOPITAL TEMPORAIRE No6 SIDI FATH-ALLAH ★ LE MEDECIN CHEF"(дата је на слици 3).

Слика 3: Део текста на разгледници гласи: „ја сам пре два дана дошо из Солуна овде“

Слика 4

На слици 5 приказана је француска патриотска карта упућена из „HOPITAL DE SION“, Бизерта, Тунис за *Lazaret de Cap Matifou*, Алжир. Правоугаони болнички жиг „PORT DE BIZERTE / SERVICE DU SANTE / HOPITAL TEMPORAIRE / DE^{S} DAMES DE SION“. На карти се налази и правоугаони српски цензурни жиг „CENSURE / MILITAIRE“. Текст на полеђини карте гласи: „Добио сам твоју карту. Ја сам се мало попридигао, месец је дана како сам у кревету. Па ми још доктор не да да устанем. Осећам се прилично добро. Фрусалић је често долазио код мене, али је пре 10 дана оглашен за стално неспособног и отишао је за Француску.“

слика 5

Један једини жиг на српском језику, вероватно болнички, није дефинисан, јер није довољно пажљиво ударен, па недостаје кључни део који се налази у горњем левом углу разгледнице који би ближе дефинисао овај жиг (слика 6). Ипак, јасно се види „СИДИ АБДАЛАХ“ ћирилицом

Слика 6

Жигови болница у Алжиру

Најпознатије болнице у Алжиру у којима су се лечили српски ратници биле су у Мајо (у граду Алжиру), а затим у следећим местима: Бон, Константин, Сетиф, Кап Матифу, Сиди бел Абес и др.

Слика 7: Разгледница града Алжира у Алжиру

На слици 8 уочава се правоугаони болнички жиг „HOPITAL TEMPORAIRE / de LAZARET DE MATIFOU“ плаве боје на предњој страни разгледнице, коришћене као војничке карте упућене из Алжира за Солун (ВП 999 – жиг Врховне команде). У горњем десном углу пише „Ово је брод којим смо допутовали“.

Слика 8

Текст на полеђини: „Ја сам данас стигао овди. Много и много сам хрђаво са здрављем. Овди само ... теже рањени. Ми смо на 16 km. од вароши.“

Слика 9: Разгледница места Алжир упућена из Cap-Matifou-a за Ницу, Француска. На предњој страни налазе се два болничка жига: 1.Правоугаони са текстом „HOPITAL TEMPORAIRE / de LAZARET DE MATIFOU“ сиве боје исти као на претходној слици, и 2. кружни са текстом „LAZARET DE MATIFOU / Le MEDICIN CHEF“.

На слици 10 представљена је разгледница града Алжира упућена из Bab el Oued za Aix les Baines, па преупућена за Париз. На карти се налази кружни жиг „HOPITAL MILITAIRE MAILLOT / Le medicin Chef“ уз „Franchise militaire“ у средини.

Слика 10

Слика 11: Разгледница града Алжира упућена из Бон - Константина за Солун. Поред пријемног солунског жига Војне поште Врховне команде (ВП 999) и српске цензуре у Солуну, на карти се налази и болнички жиг „...CORPS D'ARMEE / HOPITAL AUXILIAIRE / No.102 /U.F.F.-Bonn“

Слика 12: Разгледница упућена из Souk-Ahra, Алжир за Sidi Abdalah, Тунис, са болничким жиговима: једноредим жигом „H(opi)tal M(ilitai)re de SOUK AHRA“ и кружним жигом „Hopital Militaire de SOUK AHRA / LE MEDECIN CHEF“

Последња приказана карта (Слика 13) односи се на карту упућену из Setifa за Bouyare унутар Алжира на којој се, поред поштанског жига Сетифа (21.08.1917) налази и кружни болнички жиг „HOPITAL , M(ilitai)re DE SETIF / LE MEDECIN CHEF“

Слика 13

Теме у пошти српских ратника

Најчешће помињане теме у пошти српских војника се могу разврстати у неколико група: вести о најближим, здрављу, новцу, прекоманди и сопственим активностима. Надаље ће овај део рада бити илустрован цитатима из писама и дописница истим редоследом.

Вести о најближим

„Јуче добих карту од Анке, те сам много, много веселији“

„Шта је са вама? Где сте? Јесте ли живи? Да ли ћемо се икада видети? Како ми је тешко у души...“

Здравље

„Драги Алекса,

Ја сам се мало придигао, месец дана је како у кревету лежим па ми доктор још неда да устанем. Осећам се прилично добро.“

„Господине мајоре,

Ја сам данас стигао овди и много, много ми је хрђаво са здрављем. Овди смо ... теже рањени.“

„..добих од тебе карту и видим шта ми пишете да су ти оба брата рањена. Јави ми јесу ли много рањени и где су сада?.

Новац

„Ја вас молим ако је могуће да ми пошаљете 20-30 франака, што ћу Вам у што скоријем року вратити, јер... “.

„Драга мајко,

После шест дана путовања стигох у Алгер и искрцан сам за сада у болници Кап де Матифоу. Са здарвљем сам добро, али сам остао без новаца, јер нисам могао на време примити плату, а док ми пошљу потребно ми је за трошак 100 франака.“

„Ти се њему обраћаш за новац. Нема мој Раде нико ни за кога неће да чује, само свако о себи води рачуна.“

На слици 14 показана је карта „SOCIETE DE BANQUE SUISSE“ упућена 12 августа 1918 из Женеве А.Поповићу у Бизерту којом га извештавају да је 200 франака послато Љубици Поповић у Горњи Милановац.

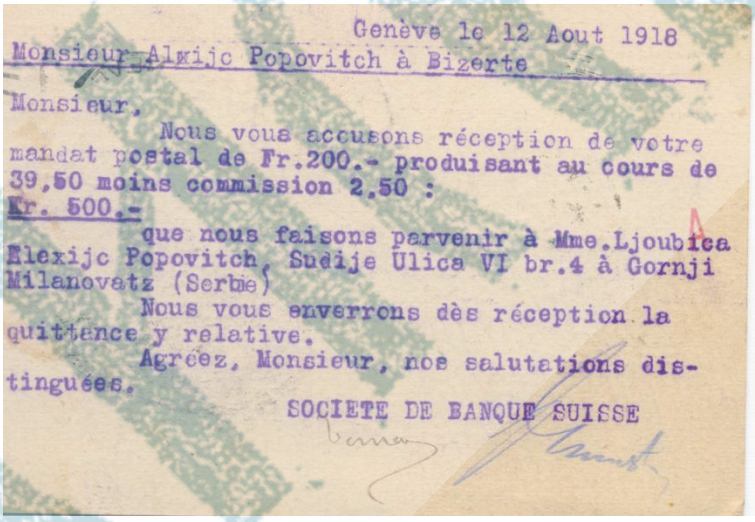

Geneve le 12 Aout 1918

Monsieur Alexije Popovitch à Bizerte

Monsieur,

Nous vous accusons réception de votre mandat postal de Fr.200.- produisant au cours de 39,50 moins commission 2,50 : Fr. 500.-

que nous faisons parvenir à Mme.Ljoubica Alexijc Popovitch, Sudije Ulica VI br.4 à Gornji Milanovatz (Serbie)

Nous vous enverrons dès réception la quittance y relative.

Agréez, Monsieur, nos salutations distinguées.

SOCIETE DE BANQUE SUISSE

Слика 14

Слање новца у Србију ишло је и преко Српског Црвеног крста – Извештајног бироа у Женеви. На слици 15 и слици 16 приказана је карта Извештајног бироа Српског Црвеног крста из Женеве којом се извесни А. Поповић извештава да је 30. септембра 1916 године уплаћен износ од 140 швајцарских франака одн. против вредност од 212 аустријских круна Стаки Станишић из Београда

Слика 15: Образац Српског Црвеног крста, Одељења за ратне заробљенике из Женеве са француском цензуром

Слика 16: Полеђина обрасца Српског Црвеног крста

Прекоманда

„Драги буразеру,

Одвојен сам за Команду и кроз неколико дана напустићу ову болницу. У Депоу и Бизерти задржаћу се врло мало, а затим ћу бити упућен на фронт.“

„И овде зашла ... Комисија и купи све у војску....Комисије Француза пуштени као стално неспособни или млади узети су сада у војску. Ту има свакојаких сакатих, ћоравих, старих и младих. Пишу ми другови из Бургаре да је тамо била та Комисија и све их готово оспособила. И ми је свакога дана очекујемо.“

„Смештен сам у касарну Ламберт за сада. Мислим да ћу ускоро изаћи пред Комисију и после не знам шта ће бити.“

Слика 17: Оригинална фотографија са текстом на полеђини „19.fevrier 1917..... Matifou. Commission du revision serbe venue au Lazaret pour .... jennes serbes civils“

Анализом фотографије могу се према униформама на њој уочити три српска официра, један енглески, један италијански и један цивил (вероватно доктор). Једини препознати на фотографији је командант српских трупа у Африци пуковник Ђорђевић.

Активности

„Ја се сада налазим овди око Туниса и то на раду цела моја чета и то са наградом 0д 1:36 дневно, радимо паорске послове, вршемо са машинама жњемо.“

„Јуче смо се распустили и имамо 20 дана распуста. Сутра ћемо бити распоређени по околним селима да обрађујемо за време распуста поља.“

Закључак

На основу свега изложеног може се закључити да је захваљујући великој и крајње хуманој помоћи Француске боравак српских ратника у Тунису и Алжиру био не само значајан са војне, већ и са људске тачке гледишта јер је омогућио опоравак и оспособљавање наших људи за даљи живот и обнову Србије.

Литература

[1] Поповић Н., Срби у Првом светском рату, Београд, 1998, Институт за савремену историју,

[2] Николић П., Медицинска опажања на нашим рањеницима и болесницима у Бизерти, и „Голгота и васкрс Србије“, 1915-1918, БИГЗ 1986

[3] Трипковић Дј,: Српска ратна драма 1915 -1916, Београд, 2001, Институт за савремену историју

[4] Радовановић М., Српска пошта у Алжиру 1916-1918, Филателиста бр. 262, фебруар 2008

[5] Пејчић П., Српска војска у Бизерти (1916-1918), Завод за уџбенике, Београд, 2008

[6] Николић Л., Санитет у Бизерти 1916 године, Симпозијум "Српски санитет у 1916 години, 2007

[7] Николић Л., Лечење и рехабилитација рањеника и болесника у Бизерти, 1917-1918, Војносанитетски преглед, Вол.65, Супплемент

[8] Вишацки, В.,Војне цензуре 1876 – 1945, Филателиста, бр.160, 1975

[9] Вуковић,Р.М., Српска војна пошта у Бизерти 1916 -1918, Филателиста, бр.160, 1975

[10] Вуковић, Р.М., Каталог целина југословенских земаља, том И/1, Србија 1873 – 1921, Београд, 2000

[11] Прикић, В., 70 година од пробоја Солунског фронта И …, Филателиста, бр.206, децембар 1988

[12] Радовановић М., Француске војничке дописне карте издате у Тунису, Филателиста бр. 256, децембар 2003

[13] Младеновић Б., Писмо у Првом светском рату, Писмо,Удружење за српску повесницу, Београд, 2001

Post of the Serbian warriors in hospitals of Tunisia and Algeria

by dr Milan Radovanovic

After crossing the Albania part of the Serbian army were shipped to North Africa: Tunisia and Algeria - nearly 14,000 exhausted, sick and wounded soldiers. Serbian soldiers, either sick or injured during military operations in the period 1916-1018 were also sent to Tunisia and Algeria. The post of the Serbian warriors are presented from the viewpoint of administrative marks of the hospitals, which are indirectly represented a kind of censorship, as well as the content of letters. Thanks to the great and extremely humane help of the France Serbian warriors stay in Tunisia and Algeria was not only important from the military but from the human point of view allowing the recovery of Serbian people to move on in life and renewal of Serbian state.

цена међународног купона за одговор

Почев од 25. јула ове године продајна цена међународног купона за одговор повећана је са 150,00 на 170,00 динара. Купон се може заменити за марку или марке потребне за франкирање авионског писма до 20 грама тежине - без обзира на удаљеност, што ће рећи 46 динара плус додатак 4,00 дин. за I зону, 5,00 дин. за II зону, 7,00 дин за III зону. Будући да курсирајући купон српског порекла не садржи одштампану продајну цену, фискални рачун је једини документ о продајној цени купона.

До закључења овог броја пошта "Србија"није почела са продајом новог купона, познатог као Доха модел.

Преглед издања Поште „Србија“
јун - август 2013.

14. јун 2013. - пригодно издање

Флора - Орхидеје

Flora - Orchids

[553]

[554]

[555]

[556]

аутор	Мирослав Николић
штампарија	ФОРУМ

[553] – 22 дин
[554] – 33 дин
[555] – 46 дин
[556] – 66 дин

напомена: постоји 5 различитих виђета

зупчање	.....	чешљасто 13¾
папир	.....	гладак
гума	.....	полусјајна
штампа	.....	вишебојни offset
табак	.....	20+5 (5x5)
тираж	[553/556]	65 000
КПД	.....	2

30. август 2013. - пригодно издање

50. Љубичевске коњичке игре

50th Ljubicevo Equestrian Games

[557]

[558]

[559]

[560]

аутор	Мирослав Николић
штампарија	ФОРУМ

[557] – 22 дин
[558] – 22 дин
[559] – 22 дин
[560] – 22 дин

напомена: постоји 5 различитих виђета

зупчање	.....	чешљасто 13¾
папир	.....	гладак
гума	.....	полусјајна
штампа	.....	вишебојни offset
табак	.....	20+5 (5x5)
тираж	[557/560]	25 000
КПД	.....	2

Преглед доплатних марака Србије

18. јун 2013. – 31. август 2013.

За Храм Светог Саве

[53]

Мотив: Храм Светог Саве

53 w	……	10 дин
папир	.....	гладак/бео
гума	.....	сјајна
53 v	……	10 дин
папир	.....	гладак/жућкаст
гума	.....	полусјајна
зупчање	.....	чешљасто 13¼
штампа	.....	вишебојни offset
штампарија		ФОРУМ
табак	.....	100 (10x10)
тираж	.....	7 600 000

Војислав Беговић

ПРЕПИСКА РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА И ИНТЕРНИРАНИХ ЛИЦА ИЗ СРБИЈЕ, ПОСРЕДСТВОМ МЕЂУНАРОДНОГ КОМИТЕТА ЦРВЕНОГ КРСТА [1]

Историјска позадина

Прве велике битке Великог рата водиле су се у северној и источној Француској, а најжешће у Русији. Из тих сукоба узет је велики број заробљеника на свим странама, које су трпеле тешке губитке.

Одмах по избијању ратних сукоба, Међународни комитет Црвеног крста у Женеви[1] основао је Централну агенцију за ратне заробљенике (The Central Agency for Prisoners of War), данас познату под именом Централна агенција за тражење (The Central Tracing Agency), чије је задатак био лоцирање заробљеника, њихова препознавање, уручивање писмовних пошиљака, спајање породица издавањем путних исправа војницима без докумената.

Слика 1: Симон Рат музеј у Женеви у коме је радила Агенција МКЦК
Fig. 1 On 12 October 1914 the Agency of ICRC began operations in the Rath Museum in Geneva

Одржавање везе између чланова породица раздвојених ратом, путем размене породичних порука између ратних заробљеника и њихових породица, интернираних цивила и породица, осталих цивила на зараћеном подручју и

[1] Архив Међународног комитета Црвеног Крста о ратним заробљеницима Првог светског рата, 2007. године уврштен је у Унескову документарну баштину памћења (UNESCO, Memory of the World). Подаци Међународног комитета Црвеног Крста (ICRC) односе се на око 2 милиона ратних заробљеника у Првом светском рату, из 14 земаља - укључујући и Србију.

њихових породица на другим подручјима, када пошта и други начини комуникација нису функционисали била је невероватна мисија, иза које су остала вредна документа.

Агенција је почела са радом 12. октобра 1914. у простору Симон Рат музеја у Женеви (Rath Museum) постављањем система за обраду информација који је омогућавао обраду око 5.000 захтева колико их је пристизало свакога дана. У ту сврху, као полазни материјал, коришћени су спискови добијени од зараћених страна. Агенција је отварала и водила картицу за сваког ратног заробљеника. Картице су разврставане по националности, у регистре који су садржали захтеве за пружање информација. Уколико је то било могуће, информација је упаривана са захтевом Агенцији, која је потом била у стању да пошаље одговор породици или податке о месту боравка ратног заробљеника. С циљем пружања врло прецизних информација, Агенција је увела још два регистра: топографски који је указивао на место сахрањивања умрлих војника и војно-формацијски (regimental file). Осим наведеног, на почетку рата, Агенција је обрађивала писмовну преписку, мање пакете и новчане дознаке ратним заробљеницима. Постепено ове активности су прелазиле у надлежност поштанских управа неутралних земаља Швајцарске, Данске, Холандије и Шведске.

Слика 2: Када се картица издвоји из кутије због повезивања са другом информацијом на њено место привремено се ставља друга која садржи кључне податке из оригинала
Fig. 2 When an index card was removed from its box, e.g. to compare it with other information, it was replaced temporarily by a longer card, containing the main data from the original.

Осим Међународног комитета Црвеног крста у Женеви, било је још организација у Швајцарској које су вршиле потрагу за ратним заробљеницима и цивилним лицима и слале пошиљке са најнужнијим потрепштинама. Крајем 1916. швајцарски Црвени крст отпремао је око 25.000 пакета са хлебом, сваке недеље. Писма, поштанске карте и пакети прослеђивани су ратним заробљеницима путем Швајцарске поште. Тако је у марту 1917. послато преко 420.000 писама и

поштанских карата и 80.000 пакета. Представници Међународног комитета Црвеног крста посетили су многе логоре интересујући се за услове који у њима владају.

Током 1915. године велики број српских војника био је интерниран у Немачке и Аустроугарске заробљеничке логоре. Аустроугарска је преко установе Војног генералног гувернмана за Србију (почев од 1916. године) спроводила свој систем управе, депортације и интернације српског становништва у десетак већих логора широм Двојне монархије.

Слика 3: Пут карте: Сјеница → Пријепоље → Беч (?) → Feldkirch → Женева → Солун
Fig. 3 Postcard sent from Sjenica (Serbia) to Thessaloniki

На слици 3 приказана је дописна карта упућена из Сјенице, цензурисана у Пријепољу („Zensuriert / K.u.K Militärcensur / Prijepolje“), преко Општег бироа за обавештавање Аустро-Угарске у Бечу („Gemeinsames Zentralnachweisebüro“) упућена за Српски Црвени крст („Croix Rouge Serbe....“) Швајцарска. Поред писаног дела на карти – адресе Српског Црвеног крста и његов жиг, црвене боје стављен у Женеви. Претходно цензурисана у Feldkirch-u (Аустрија – место скоро на самој граници са Швајцарском) уобичајеном месту за цензуру. Карта је из Швајцарске упућена за Солун где је и стигла, што се види из солунске цензуре „ПРЕГЛЕДАЛА / ВОЈНА ЦЕНЗУРА (42)“, без троугластог жига Општег бироа за обавештавање Аустро-Угарске у Бечу („Gemeinsames Zentralnachweisebüro“) и уобичајеног српског пријемног жига ВП999, преко којег је ишла сва пошта. Видљив параф цензора плаве боје – вероватно аустријски у Бечу.

Посредством Међународног Црвеног крста, Аустроугарска и Србија су закључиле уговор о репатријацији оболелих и инвалида по логорима путем размене у току рата. По том уговору, од 1916. до 1918. године преко Швајцарске у Француску, репатрирана су 6.542 српска ратна заробљеника и интернирана цивила из аустроугарских логора, а толико аустроугарских заробљеника репатрирано је у Аустрију.

У Швајцарској је формирана Српска колонија. Српско потпорно друштво у Берну (The Serbian Aid Sociaty) основано је 19. маја 1916. са задатком пружања помоћи Србима широм Европе. Недуго затим, у Њујорку је основан амерички

огранак Друштва под именом Српски потпорни фонд (Serbian Aid Fund). Амерички огранак тесно је сарађивао са организацијом YMCA (The Young Men's Christian Association) са којом је реализовао програм помоћи српским студентима који су се затекли у Швајцарској и српској деци заробљеницима утамниченим у аустријском логору Браунау и мађарском Нежидеру (на слици доле).

Слика 4: Српска деца пред логором Нежидер (1917)

Fig. 4 The great number of Serbs children were interned in Nezider

Од свог избијања, Први свестки рат је пореметио поштански саобраћај у свим земљама. Савлађујући многе препреке пошта је за све време његовог трајања, осим редовне мирнодопске, вршила и другу значајну улогу: преносила је вести између заробљених и интернираних лица и њихових породица, као и пошиљке са најнужнијим потрепштинама којима су разна хуманитарна друштва притицала у помоћ невољнима.

Поште неутралних земаља имале су тежак задатак јер су на основу Међународне поштанске конвенције биле позване да посредују у размени пошиљака између зараћених страна и преносе сву осталу пошту која је због поремећеног саобраћаја често морала мењати правац и преко њих пролазити.

Швајцарска је нарочито била ангажована у преношењу и размени заробљеничке поште између зараћених земаља. Какав и колики је то посао био види се из педантно бележених података, према којима излази да је, на пример, у децембру 1918. године кроз руке швајцарских поштара дневно пролазило по 293.462 писама и карата и 14.483 пакета. Осим ових пошиљака, отправљано је ратним заробљеницима још по 3.484 пакета дневно, тежине до 5 кгр. и 2.837 поштанских упутница.

Главна швајцарска поштанска контрола, до краја марта 1915. године, преузела је и даље отправила 6.069 упутница на суму од 137.646.04 франака, из Немачке за Србију, Тунис и Јапан; из Аустроугарске за Француску, Црну Гору, Србију и Јапан итд. Посредовање су вршиле швајцарске поштанске станице Женева-транзит (за француске ратне заробљенике у Немачкој и немачке ратне

заробљенике у Француској), Берн-транзит (за француске ратне заробљенике у Немачкој и немачке ратне заробљенике у Француској), Базел, Букс, Сент Гален...

Слика 5: 1917. Писмо српског војника у Бизерти послато Међународном бироу организације жена у Лозани, фракирано туниским маркама у укупном износу од 25 сантима поништено жигом „BIZERTE TUNISIE/28-10 17“, прегледано у Бизерти од стране српске цензуре, са врло ретким жигом у плавој боји и француским цензорским жиговима број „878“. Две цензорске ознаке „309“ и „310“ стављене у Француској. Долазак „LAUSANNE/10.XII 1917“.

Fig. 5 1917. Cover posted from a Serb soldier at Bizerte to "Bureau International Feministe" at Laussane, franked with 5x5c (total 25c) Tunisian stamps canc. by "BIZERTE TUNISIE/28-10 17", censored at Bizerte by Serbian very rare type VI in blue ink and French "878" censormarks. Two censorship tapes as well "309" and "310" censormarks applied at France. Arrival "LAUSANNE/10.XII 1917".

У току месеца марта 1915. швајцарска поштанска администрација примала је и даље отправљала, у служби ратних заробљеника, свакога дана просечно 115.852 писма и карте, 6.167 малих пакета, незаведених, до 350 г тежине, 18.438 нерегистрованих пакета с тежином до 5 кг и 7.788 упутница. Преношење пошиљака и размена упутница вршени су у Швајцарској без наплате такса.

За Србију је од великог значаја била улога Швајцарске поште која је имала погодан географски положај за посредовање. Од каквог је значаја за Србе била преписка посредством МКЦК говори и ово сећање записано у логору српских резервних трупа Лазуаз, код Бизерте[2]: „Са Отаџбином нисмо имали никакве везе све до половине 1917. године. Тек тада почеше да стижу писма из поробљене Отаџбине. Писма су ишла преко Црвеног крста у Женеви, затим преко Француске на Солунски фронт, па одатле у поједина места где се налазила српска војска. Писма су каткада путовала по 5-6 месеци, али су ипак стизала. У овим писмима и картама нисмо могли ништа више сазнати сем: Живи смо и здрави или је умро тај и тај ... “

(наставиће се)

[2] Д.М.Р., *Срби у Африци*, Војнички гласник, Београд 1937.

Иван Тангл

Неусвојена проба претиска другог помоћног издања за Сремско-барањску област – Вуковар, фебруара 1997.

UNACCEPTED OVERPRINT PROOF OF THE SECOND AUXILLIARY ISSUE FOR SYRMIA BARANYA REGION - VUKOVAR , FEBRUARY 1997

by Ivan Tangl

The article treats the circumstances and preparations that have preceded the overprinting of stamps with REPUBLIKA SRPSKA KRAJINA inscription in the early months of 1997. This as a necessary step that has a root in the implementation of the Erdut Agreement and consequent activities in reorganization of postal system in Syrmia Baranya Region (Sremsko-Baranjska Oblast). The further insight presents the trial type of the overprint, basic reasons why the implementation of it was not possible and dissatisfactory attempts to overcome the problem, which all eventually led to a decision not to accept this proof in its basic version. An advanced examination of the available proof extracts (printed on clear gummed paper as well as on the stamp sheets) revealed further differences between subtypes that have occurred during the printing process. This author would like to recommend these undoubtedly genuine items as necessary addition to any serious collection of Krajina philately.

Као део мирне реинтеграције Сремско-Барањске Области (СБО) тј. преосталог дела РС Крајине у састав Републике Хрватске на основу Ердутског споразума из новембра 1995. године договорено је и да временом *Hrvatske Pošte i Telekomunikacije* (HPT) преузму управљањем ПТТ саобраћајем, што је у пракси значило окончање рада локалног ЈП ПТТ Саобраћаја "САО Славонија, Барања и Западни Срем" из Вуковара, које је званично деловало од почетка 1992. године. Не чуди зато да су се активности на реализацији уз различита оправдања, отегле годину дана након почетка двогодишњег УН мандата (UNTAES) у регији 15. 01. 1996. г.

Између СБО и Хрватске је од 10/11. 05. 1996. успостављена измена поштанских закључака на пунктовима (Нуштар, Дарда) посредством UNTAES-а, чиме је реализован промет обичних писама (и разгледница) без допунских услуга, са стране СБО уз плаћање цене I стопе тежине у међународном саобраћају (2,50 динара у то време), али без употребе поштанских марака. [1]

Са хрватске стране коришћени су само дневни жигови уз рукописно евидентирање о плаћању услуге, док је у СБО коришћен и посебни гумени уоквирени штамбиљ са текстом UNTAES -"PORT-PAYE" уз дневни жиг, док би рукописна ознака често недостајала. За сво то време је Хрватска инсистирала да се дотадашњи назив (Република Српска Крајина) не може толерисати на маркама, јер је другачији назив био усаглашен и томе се пре или касније морало удовољити.

[1] "Препоручена" писма која се нуде на тржишту нису аутентична, нити су то писма са маркама, било са - било без "долазних жигова" остварених услужно. Упркос настојању, никакве марке никада нису прихватане нити учествовале у поштанском саобраћају између СБО и Хрватске.

Почетком 1997. г. је у Вуковару одлучено да се најпре припреми помоћно издање где би се "непожељни" текст прекрио. За ту сврху је предвиђена повелика залиха марака без ознаке вредности за допунску услугу препорученог саобраћаја (тзв. "Р" марке) из новембра 1993. године од близу 3500 табака (од 100 марака) која је прикупљена у Вуковару.

Одлуком бр. 11-54/ 97 од 21.1.1997. је ПТТ у Вуковару наредио прикупљање свих табака "R"-марака у депо до 1. фебруара ради прештампавања. Стога су након овог времена "R"-марке биле врло ретко у употреби[2].

Након неколико дана припреме, 10. фебруара је донето Решење (бр. 10-162 /97), којим се најављује пуштање у течај нових марака почев од 12. фебруара, док је за престанак употребе марака са називом РЕПУБЛИКА СРПСКА КРАЈИНА одређен 1. март. Ново издање су чиниле две групе: прештампане R-марке (10 вредности) и (три) марке са доплатним вишком (од 0,50 дин.), где се по први пут користи назив "Сремско-барањска област". Свих 13 вредности су уклопљене тако да чине јединствени низ од 0,10 до 20 динара. Овде *Michel* каталог погрешно доноси датум из Решења, иако је познато да су се прештампане марке први пут појавиле у шалтерској продаји у Вуковару тек 15. фебруара.

Циљ овог текста је да ближе расветли један од разлога кашњења. Прештампавање је изведено у Новом Саду где су сви расположиви табаци[3] R-марака били допремљени. Замисао је била да се припреми 3-линијски претисак, где би горња и доња линија текста на маркама биле прекривене док би у средњем реду било прештампано слово "R" и додата нова вредност. Начињен је пробни претисак који је дуго био непознат јавности[4].

Неприхваћени облик претиска (50 % увећан)

Више је разлога због којих овакав претисак није био прихваћен, а два главна су што овако танка форма Х-а није довољно прекривала основни текст, док је с друге стране средина претиска са звездицама изазивала разливање и пљање приликом серијског прештампавања.

Учињен је покушај и са тамнијом кармин-црвеном бојом (види се разлика у боји претиска преко марке лево, у односу на боју претиска са десне стране), али

[2] Ова одлука је изазвала конфузију у локалним поштама, јер су је мање искусни службеници протумачили као потпуно повлачење Р-марке из саобраћаја. Штавише, неки су враћали и појединачне примерке, неупотребљиве за претискивање.

[3] Дабоме само су перфорирани табаци Р-марака коришћени, тако да нема 'незупчаних' претисака.

[4] Прва анализа овог претиска објављена је у билтену удружења Arge-Jugoslavien Südost-Philatelie бр. 109 тек марта 2009. године.

то није побољшало прекривање. Размазивање боје се није смањило што је пак узроковало неприхватљив шкарт, штампа "табак по табак" би била бесмислена, па се од овог облика претиска морало одустати.

Иако је већ свих 10 вредности претиска било спремно, пробна штампа је рађена само са најнижом вредношћу (0,10/ R) на малом броју табака. Логично, ови нису доспели у поштанску употребу, а тек је пар (најуспелијих) претисака сачувано за документацију.

Пар ра различитим подтиповима претиска

Осим сличности са краснијом коначном верзијом са дебљим словом X (идентичан облик и фонт цифара је задржан) анализа проба открива и једну нарочиту одлику, а то је разлика у изгледу хоризонталних линија као на доњем пару претисака:

Уз онај "нормални" - симетрични претисак, овде се види да постоје још два различита подтипа претиска, где су десни, односно леви крајњи знак х "непотпуни". Вертикалне колоне испитаног дела табака показују више - мање једнаке варијанте подтипова, али за прецизнију студију били би потребни цео табак или веће форме различитих претиснутих табака.

Најбољи избор за сваког колекционара је, природно, да у своју збирку уврсти више различитих варијанти подтипова овог претиска.

I јесењи сусрет (према плану) филателиста,
нумизматичара и колекционара

Нови Сад, 28. септембар 2013. од 9 до 14 часова,

у холу ОШ „Ђорђе Натошевић“, улица Максима Горког 54.

НАЈАВА: II јесењи сусрет биће одржан последње суботе новембра или прве суботе децембра 2013. године (30.11. или 7.12.)

РЈ Србијамарка је доставила расположиве датуме изласка ванредних издања:

- 14. октобар - 50 година Уставног суда (тираж 25 000)
- 24. октобар - 160 година од оснивања Крагујевачке фабрике Застава оружје АД (тираж 45 000)

Војислав Беговић

Изложба италијанског портрета кроз векове - филателистички заборављена највећа изложба уметности на нашем тлу -

Најпосећенија изложба у међуратном Београду и једна од најзначајнијих у Краљевини Југославији била је Изложба италијанског портрета кроз векове, у Музеју кнеза Павла (27. март - 9. мај 1938). Комесар изложбе био је Нино Барбантини. Изложба је садржала 117 радова, који су на најбољи начин репрезентовали италијанску уметност кроз векове, од римских портрета из доба Римског царства, преко хришћанског сликарства, сликара и вајара ренесансе (Ботичели, Микеланђело, Рафаело и други), сликара венецијанске школе XVI века (Ђорђоне, Тицијан и други), барокних мајстора (Лоренцо Бернини), италијанског сликарства XVIII века (Пиетро и Алесандро Лонги, Тиеполо...), уметности XIX века (Канова, Апиани и други).

Сл. 1 Прилог каталогу изложбе: мали албум са репродукцијама 35 дела

За ову прилику у Венецији је штампан каталог који је садржао репродукције свих изложених дела. Изложба је била предмет огромног интересовања, као ниједна уметничка манифестација до тада. Штампа је забележила да је скоро сваки посетилац купио бар једну репродукцију неког дела. Овај занимљиви податак коментарисаћемо у наставку из филателистичког угла. "Политика", у издању од 29. марта 1938. доноси опширан чланак под насловом "Гроф Волпи ди Мизурата диви се југословенској публици у Музеју Кнеза Павла"

у коме, између осталог, читамо, да је за прва два дана изложбе продато "врло много дописница са снимцима изложених дела и малих албума у којима се налази предговор г. Нина Барбантинија и снимци у виду дописних карата свих изложених дела". На једном другом месту у истом чланку написано је: "У вези са овом изложбом, која ће трајати шест недеља, у Музеју је инсталисана пошта, тако да посетиоци могу одмах предати све поштанске пошиљке које се односе на изложбу; каталоге, дописне карте, и албуме дописница.

Сл. 2 Изложба Италијанског портрета кроз векове отворена је у Музеју кнеза Павла 27. марта 1938. године

Све пошиљке које се шаљу са ове поште добијају нарочити жиг – Музеја кнеза Павла. Исти овај жиг утискује се и на возне карте посетилаца изложбе који су дошли са даљине од најмање 125 километара од Београда, пошто они уживају повластицу од 50%".

Изложбу су подржале најзначајније институције државе. За филателисте је важан податак, да је "Министарство пошта на поштанске рото-жигове у Београду, Загребу и Љубљани ставило натпис Посетите изложбу у Музеју Кнеза Павла, а током трајања изложбе у самом Музеју је отворена стална филијала Поште".

Овај "рото жиг" нашао сам на поштанским картама на београдској пошти и после затварања изложбе. Очигледно се ради о непажњи, јер је као порука по затварању изложбе изгубио смисао, па се наставак његове поштанске употребе

FAKES FORGERIES EXPERTS

може оправдати искључиво поштанским разлозима.

Сл. 3 Поштански рото-жиг поводом изложбе Италијанског портрета кроз векове

Имао сам прилику да на једном изложбеном листу пригодних жигова Краљевине Југославије видим жиг отиснут у Пошти у Музеју кнеза Павла, на изложби Италијанског портрета кроз векове, означен као пригодни. Јединица поште Београд 1 радила је током изложбе у Музеју кнеза Павла. Напис у жигу не указује на саму изложбу, па је питање да ли се може прихватити као пригодан жиг Изложбе.

Сл. 4 Жиг поште у Музеју кнеза Павла са покретним датумом

"Скоро сваки посетилац купио (је) бар једну репродукцију неког дела". Из доступних извора нисам могао закључити колико је различитих поштанских карата одштампано (колико изложених дела је репродуковано на поштанским картама). У једној интернет понуди купио сам изложбени каталог са сетом од 35

карата са репродукцијама изложених дела у посебној кутији. Димензија карата је 106 x 150 мм и 150 x 106 мм, штампане су на картону за дописне карте уобичајене тежине, са "чистом" полеђином. Судећи по изгледу, ове карте нису имале намену као дописне карте.

Сл. 5 Аверс и реверс илустроване поштанске карте

Сл. 6 Аверс поштанске карте са пропагандним жигом Изложбе

Аутор се захваљује г. Милошу Јуришићу и г. Дарку Матејићу на уступљеном материјалу за писање овога рада.

ЛИТЕРАТУРА

Мр Радина Вучетић, *Музеј кнеза Павла – излазак Београда на европску културну сцену*, Токови историје 1-2 2004, Београд.

Гроф Волпи ди Мизурата диви се југословенској публици у Музеју Кнеза Павла, Политика, 29. март 1938. године.

Изложба италијанског портрета, Уметнички преглед, број 6-7, март-април 1938, Београд.

Др Мирко Царан

ПОШТАНСКА СЛУЖБА РАВНОГОРСКОГ ПОКРЕТА [3]

Настављамо са објављивањем датираних докумената која уносе више светла у органозовање поштанске службе Југословенске војске у отаџбини. Организација ЈВО почивала је на територијалном начелу. Војне јединице су биле директно везане за село, општину и срез, а најважнији део оперативне војске била је бригада, замишљена као покретна јединица која ће све до краја 1944. године остати везана за своја села. Оснива се пошта Врховне команде, као и поште при бригадама и корпусима.

VK–V–305
Бг. Поз. 42/21

УПУТ

за обављање поштанске службе Југословенске војске у отаџбини.

I ДЕО

Чл. 1

У свима срезовима на територијама, којима владају одреди Југословенске војске у отаџбини, оснивају се поште, које ће вршити поштанску службу по одредбама овог упута.

При В. К. оснива се пошта В. К. а исто тако при корпусима и бригадама. Поште В. К., корпуса и бригада, пошто су покретне, вршиће предају и пријем поште код најближих сресκих пошта. Поштанско пословање и код напред поменутих пошта вршиће се по одредбама овог упута.

Оснивање пошта, уколико нису већ основане, извршиће команданти срезова у подесним селима свог среза.

У сваком срезу мора бити основана по једна пошта а ако се укаже потреба и више.

Поште нису апсолутно сталне. Оне се према потреби оснивају, премештају из места у место и укидају.

Поште ће носити назив среза на чијој се територији налазе а не назив села у коме су основане. Ако у једном срезу има више пошта, оне ће поред имена носити и број (нпр. пошта Драгачевска бр. I, пошта Драгачевска бр. II итд.).

У дисциплинском и материјалном погледу поште потпадају у првом степену под надлежност команданата срезова, у другом степену под надлежност команданата округа и у трећем степену под надлежност В. К. У стручном погледу све поште потпадају под надзор поште В. К.

Чл. 2

Свака пошта има да буде снабдевена поштанским жигом са натписом среза у коме се налази и датумом, штамбиљем „Цензурисано“ и жигом „Т“.

Уколико се не би могли одмах набавити жигови места и дана, постараће се команданти срезова, да за поште набаве штамбиље од гуме са називом среза а датум ће се руком исписивати и оверавати од стране управника дотичне поште. Ако је немогуће набавити жиг места и дана или штамбиљ, команданти срезова постараће се да дођу до једног жига места и дана неке државне поште која се налази у њиховом срезу и дати га војној пошти на употребу донде, док се не набави прописани жиг односно штамбиљ.

Поштом ће управљати управник, а с обзиром на обим послова може му се доделити и помоћник. Осим управника и евентуалног помоћника, свака пошта мора имати и потребан број курира, поштоноша и писмоноша односно достављача писама.

Управника и остало особље код поште одређиваће командант среза и њихова имена уз остале податке (национална исправност, година рођења, место рођења, занимање и т. д.) достављати В. К.

За управнике пошта постављати само поуздане присталице Равногорског покрета а од њих првенствено писменија лица (бивше поштанске чиновнике и званичнике, општинске деловође, општинске писаре, учитеље, свештенике и др.). Исто тако и за помоћнике управника, курире, поштоноше и писмоноше одређивати само потпуно поуздана и писмена лица.

Целокупан рад свих пошта је тајне природе, а сва пошта и преписка уопште која буде ишла преко ових пошта или од стране самих пошта, сматра се као поверљива. Стога тајну свих послова у поштама најсавесније чувати и ненадлежнима никако одавати, јер ће сваки онај поштански орган, који буде одао тајну поштанских послова, бити узет на одговорност и строго кажњен, а у тежим случајевима биће осуђен на смрт.

Чл. 3

Поште ће за сада примати на отпрему и испоруку писма, новине и друге штампане ствари.

Поштом ће се користити јединице и установе Југословенске војске у отаџбини, Централни национални комитет, обласни национални комитети, равногорски одбори и војни обвезници. Осим ових могу се користити поштом и присталице Равногорског покрета.

Од плаћања поштанских такса ослобађају се јединице, установе и војници Југословенске војске у отаџбини у међусобном дописивању и дописивању са својим породицама. Пошиљке које нису ослобођене поштанских такса не смеју бити теже од 50 грама а за њих ће се наплаћивати такса од 10 динара која ће се лепити у поштанским маркама на предњој адресној страни у горњем десном углу пошиљке. Неплаћена писма подлеже порто такси од 10 динара која ће се наплаћивати од примаоца пошиљке и нале-

пити у порто маркама на пошиљци и поништити жигом места и дана.

Чл. 4

Све поштанске пошиљке сем званичних т. ј. оних које шаљу јединице и установе Југословенске војске у отаџбини, Централни национални комитет и његови органи, подлеже цензури. Цензурисање ових пошиљака врше цензори које при свакој пошти одређују команданти срезова.

Дужности су цензора следеће:

а) да прецртавају у саопштењу писма све оно што би износило податке о раду, кретању и месту јединица и установа Југосл. војске у отаџбини;

б) да прецртавају у садржају писма и све оно, што би било на штету угледа Југ. војске у отаџбини и њене идеологије;

в) да пазе, да писмено саопштење ниједном речју не открива рад Југ. војске у отаџбини већ да буде искључиво приватног односно породичног карактера;

г) да писма приватних лица чији би садржај видно и злонамерно откривао рад Југ. војске у отаџбини и њених установа преко команданата срезова достављају В. К.;

д) да прецртавање недозвољених пасуса у садржају писма врше дебелим цртама црним мастилом, али тако да се речи потпуно покрију и постану апсолутно нечитљиве чак и после брисања.

Писма за цензурисање отвараће се сечењем леве ивице омота од адресне стране, а након цензурисања залепиће се отворене ивице помоћу танког узаног папира. Након цензурисања утиснуће се испод адресе писма жиг „Цензурисано", а ако овога нема исписаће се руком реч „Цензурисано". И у једном и у другом случају испод ознаке „Цензурисано" ставиће цензор, који је цензурисао писмо, свој иницијал (почетно слово свог имена).

Цензори се морају старати, да сва писма примљена на цензуру буду истог дана цензурисана и предана пошти на даљу отпрему.

II ДЕО

Чл. 5

Предаја приватних писмоносних пошиљака бива у самој пошти, у руке поштанског органа, који је дужан да пошиљку пажљиво прегледа и увери се о њеном исправном стању, као и о томе да ли је на њој довољно таксе налепљено. Ако је пошиљка у исправном стању примиће је без примедбе, а у противном вратити пошиљаоцу са објашњењем о неисправности и упутити га како да отстрани неисправност.

На примљена неплаћена или недовољно плаћена писма поштански службеник ставиће жиг „Т" (што значи неплаћено и да треба од примаоца писма наплатити порто таксу). Ако пошта нема жиг „Т" исписаће слово „Т" руком.

При примању званичних пошиљака т. ј. пошиљака које шаљу јединице и установе Југ. војске у отаџбини, Централни национални комитет и његови органи, дужан је поштански службеник да утврди број комада пошиљака и потврди пријем својим потписом и отиском жига места и дана.

Све пошиљке које предају јединице и установе Југ. војске у отаџбини, Централни национални комитет и његови органи сматрају се као поверљиве и према томе рукују као препоручене! Те пошиљке пријемна пошта заводи у књигу препоручених пошиљака на отпрему (образац бр. 1). Пошто је пошиљка заведена на левом њеном горњем углу адресне стране исписује се редни број књиге примљених препорука на отпрему (нпр. R 10) и утисне жиг места и дана на горњи десни угао адресне стране пошиљке. Потврда пријема овакве пошиљке ставља се у експедициону књигу пошиљаоца потписом службеника, који је пошиљку примио, отиском жига места и дана и исписивањем броја препоруке. Упис у пријемну књигу врши се мастиљавом писаљком. Књига примљених препоручених пошиљака на отпрему води се месечно.

Пошто ће се предаја поштанских пошиљака јединица и установа Југ. војске у отаџбини, Централног националног комитета и његових органа вршити код пошта само уз предајну — експедициону књигу односно предајни лист, то ће поменуте установе своју пошту увек слати на пошту са експедиционом књигом односно предајним листом.

Свака пошиљка мора бити жигосана жигом места и дана оне поште код које је предана. Жигосање има да се обави тако, да се са отиска жига може јасно прочитати име поште и датум. Поштанске марке се жигошу тако, да отисак жига покрије целу површину марке. Ако на пошиљци има више марака, треба на сваку ставити посебан отисак жига. Код званичних (ослобођених од такса) и неплаћених пошиљака ставља се отисак жига у горњи десни угао адресне стране. Поновно стављање отиска жига на марку строго је забрањено. Отисак се жига не сме никада ставити на саму адресу пошиљке. Ако пријемна пошта пропусти да поништи марке жи-

госањем учиниће то она пошта која прва то опази прецртавањем маракa унакрсно мастиљавом писаљком или писаљком у боји и поред тако поништене марке ставити отисак свог жига. После жигосања имају се све пошиљке да распореде по местима опредељења. Распоређивање састоји се у томе, да се пошиљке поделе у толико група у колико се праваца пошта отправља и разделе по појединим местима тако, како ће најкраћим путем доспети на место опредељења, а да код тога прођу кроз што мање руку. За свако место, за које би било бар пет пошиљака, треба да се сачини засебна група. На свакој пошиљци дужан је пошиљалац да на адресну страну испод места опредељења испише и правац којим дотична пошиљка треба да се упути (овај правац означава се на тај начин, што се исписују сви срезови преко којих треба да прође пошиљка а последњи исписани срез значи да је последња пошта која има да преда пошиљку адресанту).

Распоређене по местима пошиљке од 5 комада навише повезаће се пре отпреме у свежњеве. Пошиљке већег обима не стављају се у свежњеве. На овако сложене пошиљке ставља се називница „Писмоносни свежањ“ (образац бр. 4) која треба да је тачно попуњена мастиљавом писаљком или писаљком у боји и на којој се претходно исписује име поште за коју гласе пошиљке а потом се снабдева јасним отиском жига и читким потписом службеника који је сачинио свежањ. После тога се пошиљке чврсто унакрст повежу канапом. Кад има толико пошиљака да се не могу у један свежањ згодно увезати, праве се два и више свежњева. За правилно упућење у свежањ стављених пошиљака одговоран је онај службеник који је вршио упућивање.

Чл. 6

Писмоносне пошиљке отпремају се од поште до поште куририма (пешке, на коњу, а где је то могуће и бициклом). Пренос поште врши се само сигурним и најкраћим путевима. Путеве, који су под сталним надзором окупаторских власти или угрожени од стране оружаних банди непријатељски расположених према Југ војсци у отаџбини, избегавати. Исто тако избегавати пренос поште поред жељезничких пруга и војних објеката окупаторских власти. Ако је који од путева, којим се врши пренос поште од среза до среза односно од села до села, угрожен, онда ће се пренос поште вршити заобилазним путем али и у том случају водити рачуна о томе, да тај пут пре свега буде сигуран и не сувише заобилазан.

Чл. 7

Картовне везе појединих пошта уређују се према њиховој природној вези с другим поштама. Главно је начело код одређивања картовних веза то, да начин очевидности пошиљака буде што једноставнији и прегледнији и да пошиљке за време отпреме пролазе кроз што мање руку.

Отпрему пошиљака врше поште у затвореним врећама или пакетима. Такве затворене вреће и пакете називамо затворима. Врећа ће се употребити као затвор онда, када буде много пошиљака које се не би могле упаковати у пакет Свежњеви новина и летци увек ће се паковати у врећама. Свака пошта треба да има бар две вреће и довољну количину јаче хартије за паковање писмоносних затвора.

Пре него што се изврши паковање свих пошиљака за отпрему, сачиниће поштански службеник писмоносну карту (образац бр. 2) у коју ће уписати све препоручене пошиљке исписивањем препорученог броја и након уписа иза последње уписане препоруке ставити знак = и исписати бројевима и словима укупан број препорука и ставити свој потпис и отисак жига на горњој левој страни писмоносне карте. Писмоносна карта сачињава се у дупликату помоћу индиго папира а исписује се искључиво мастиљавом писаљком. Када се карта потпуно попуни уникат се привезује уз препоруке и заједно са њима шаље у затвору одредишној пошти а дупликат се задржава у пошти и чува као важан документ.

Када су све пошиљке спаковане за даљу отпрему, онда се оне, ако их има много, стављају у врећу, а ако их има мало, пакују у јачи папир. Када се пошиљке пакују у врећу онда се отвор вреће добро стегне и бар два пут чврсто свеже јаком узицом из једног комада. Пре везивања ставља се под повезну узицу врећна назívница од тврде хартије на којој је исписано име поште којој се шаље врећа и на којој је утиснут жиг поште која шаље врећу. Крајеви канапа се прилепљују гумираном етикетом на доњу страну назívнице. Ова гумирана етикета мора бити претходно снабдевена жигом места и дана отпремне поште и потписом поштанског службеника.

Када се пошиљке пакују у чврсту хартију, онда се пошиљке добро обавијају у ту хартију и пакет увезује јачим канапом унакрст и чврсто завеже. Крајеви канапа се прилепљују гумираном етикетом за пакет на по-

лењини пакета. На предњу страну овако сачињеног пакета (затвора) исписује се име поште којој се пакет (затвор) шаље, ставља отисак жига места и дана и потпис службеника који је извршио паковање затвора.

Ако поштанске пошиљке не могу да стану у једну врећу онда се остатак материјала пакује у још једну врећу и по могућству отпрема ових врећа врши на коњу.

Службеник, који затвара писмоносне затворе, предаје их спроводнику поште (куриру, поштоноши, пешаку или коњанику) са путним листом. Путни лист (образац бр. 3) сачињава полазна пошта на овај начин:

Најпре се попуњавају мастиљавом писаљком рубрике предње стране путног листа, означујући име полазне и одредишне поште, име спроводника поште и потом ставља отпремни службеник на одређено место свој потпис и отисак жига. На другу страну путног листа уписује у одређену рубрику име полазне поште и име одредишне поште. Лево од имена полазне поште уписује се у односну рубрику број комада свих затвора, које полазна пошта шаље. Одредишна пошта кад јој спроводник преда путни лист и види из њега колико затвора има да прими, преузима затворе и на одређеном месту путног листа потврђује пријем затвора својим потписом и отиском жига. Уједно ће службеник поште испитати, да ли је спроводник поште пробавио на путу предвиђено време или се задржао више него што је предвиђено, те ће га у том случају записнички саслушати и известити команданта среза. Осим тога увериће се, да ли спроводник поште располаже легитимацијом односно објавом у којој је назначено да је одређен за спроводника поште.

Исти путни лист и на исти начин служи и за отпрему у обрнутом правцу. Одредишна пошта која ће сада бити полазна, ставља на предњу страну листа отисак жига, исписује име спроводника и потпис службеника. Даљи поступак је исти као што је напред описан.

При повратку спроводник поште предаје путни лист полазној пошти која га је сачинила. Одмах по пријему путног листа дужна је ова пошта испитати да ли је све извршено у реду и евентуалне недостатке довести у ред. Брисање, радирање и сличне преинаке у путни лист нису допуштене. Случајна погрешка има се прецртати тако, да остане читка а исправни податци уписаће се у нови ред. Свака исправка и преинака мора бити оверена потписом службеника и отиском жига.

Када спроводник поште (пешак или коњаник) прими путни лист и писмоносни затвор одлази најкраћим путем у пошту суседног среза која је на путном листу означена и за коју гласи писмоносни затвор. На путу се без неодложне потребе не сме дуже задржавати. Писмоносни затвор мора добро да пази да га не изгуби или но повреди. За време кише или снежних мећава мора затвор да покрије непромочивим платном или пољавом да не би вода у њега ушла и оштетила пошиљке.

У случају, да спроводник поште буде нападнут од наоружаних лица и не буде имао времена да побегне или добро сакрије писмоносни затвор, дужан ће бити да писмоносни затвор и све остале списе који потичу од Југ. војске у отаџбини — спали. О овоме ће одмах известити првог команданта среза на кога буде наишао. Ако спроводнику поште стоји на одређеном путу каква опасна препрека, он ће наставити свој пут другим макар и заобилазним путем и однети писмоносни затвор у одредишну пошту.

Спроводник поште не сме никоме саопштавати шта носи и куда иде. У случају каквих препрека или тешкоћа на путу спроводник поште ће се обраћати за помоћ команданту најближег села.

Када спроводник поште стигне у одредишну пошту, одмах ће управнику поште предати путни лист и писмоносни затвор. Примање затвора врши се на основу путног листа.

Када спроводник донесе више или мање затвора него што је у путном листу уписано спроводник поште ће се саслушати и саставити о томе записник. За неприспелим затвором има се одмах предузети потрага и за случај непроналаска поднети извештај пошти В. К. Ако приспе страни затвор, као погрешно упућен, одмах ће се упутити правилним путем и о томе известити отпремна и одредишна пошта. На случај доласка повређеног затвора има се спроводник поште одмах саслушати и у присуству његову и још једног сведока саставити записник о повреди затвора. Саслушање спроводника и записник уз извештај поште шаље се пошти В. К. на даљи рад. Исти је поступак, ако се у затвору пронађе пошиљка која је опљачкана или оштећена. Кад повређена пошиљка гласи за коју другу пошту, она ће се препаковати у нови омот, ставити узрок препакивању и упутити одредишној пошти.

По преузећу затвора ставља службеник на путни лист свој потпис и отисак жига.

На том листу треба кратко означити и све недостатке и повреде, које су код приспелог затвора опажене. Страни затвори који ће се тек доцније отпремити, имају се до отпреме чувати на сигурном месту.

Одмах по преузећу затвора дужан је службеник поште приспеле затворе, који гласе за ту пошту, отворити. Отварање се врши на тај начин, што се узица, којом је затвор увезан, пресече ножем и одвоји тако, да налепница и називница остану неповређене. Врећа, односно омотни папир пакета, називница и узица са налепницом имају се ставити на страну и чувати све дотле, док садржина затвора није нађена као исправна. По испражњењу врећа односно пакета, узеће поштански службеник писмоносну карту из које ће видети колико је препорука уписано, а затим ће сравњивањем утврдити да ли су све препоруке на броју. Ако су картоване пошиљке (препоруке) све на броју и у исправном стању, ставља се на одређено место карте отисак жига и потпис службеника. Потом се препоручене и обичне пошиљке које гласе за ту пошту одвајају на страни за испоруку, а остале препоруке и обична писма — свежњеви, који гласе за друге поште, одмах припремају за даљу отпрему, заједно са пошиљкама које је та пошта примила из своје околине за друге поште.

Када приспе затвор без карте сачињава се на основу у затвору пронађених пошиљака нова — налазна — карта у коју се попишу све пошиљке и саставља записник. Записник и препис налазне карте шаљу се са извештајем отпремној пошти на признање.

Пре него што се пошиљке ставе у затвор (пакет или врећу) службеник поште ће све препоручене пошиљке, како оне које су пролазне тако исто и оне које је та пошта примила за друге поште, уписати у нову писмоносну карту и поступити даље како је то напред предвиђено.

Пошто је службеник поште уредио затворе, уписује их у путне листове спроводника поште и упућује да иду својим поштама. Затворе, који гласе за друге поште, пошта неће отварати већ ће их, пошто их жигоше својим жигом, отпремити даље куда гласе.

Ако спроводник поште не би стигао у одређено време, пошта која га очекује, упутиће једног од својих курира путем којим треба спроводник да дође, да испита узрок недоласку спроводника. Ако пошта сазна да је спроводник нападнут, или се налази у великој опасности, одмах ће о томе известити команданта среза односно команданта села, а овај ће бити дужан да му одмах укаже своју помоћ.

Чл. 8

Приспеле пошиљке дужан је прегледати управник поште и видети да ли су правилно опремљене т. ј. да ли су снабдевене поштанском марком, жигосане и т. д. При прегледу имају се одвојити све оне пошиљке код којих такса није у маркама налепљена, или је недовољно налепљена. Пошто су пошиљке прегледане имају се све на полеђини жигосати жигом места и дана. Свака приватна пошиљка на којој такса није налепљена у маркама, или је налепљена у недовољном износу, оптерећује се порто таксом. Као порто такса узима се износ од 10 динара односно разлика износа до 10 динара. Порто марке се лепе на пошиљци на адресној страни, а ако ту не би било места, на полеђини и поништавају жигом места и дана. Порто такса наплаћује се од примаоца приликом испоруке пошиљке. Ако прималац неће да плати порто таксу, пошиљка му се не испоручује, већ се враћа пријемној пошти да је врати пошиљаоцу и од њега наплати порто такса. У овом случају одредишна пошта се одужује у рачуну марака са налепљеном порто таксом, а пријемна пошта лепи нову порто марку и поништава је својим жигом места и дана. Ако ни пошиљалац неће да плати порто таксу, онда ће се писмо са извештајем доставити пошти В. К. на даљи рад.

Све приватне пошиљке које гласе за лица која станују у месту поште достављају се по писмоноши, а званичне (препоручене) пошиљке испоручују се примаоцу, односно његовом опуномоћенику, у самој пошти.

Све приспеле препоручене пошиљке за реон поште, уводи пошта у књигу приспелих препоручених пошиљака (образац бр. 5) и по истој уз потпис испоручује примаоцима.

Све установе и органи Југ. војске у отаџбини као и Централни национални комитет и његови органи примају своје пошиљке у самој пошти. Ради тога ће слати свога курира у пошту коме ће предати овлашћење за пријем поштанских пошиљака дотичне установе односно органа. Без овог овлашћења курири неће добити поштанске пошиљке.

Обичне приватне пошиљке за места ван седишта поште, уколико их не достављају сеоске писмоноше, предају се оном сеоском старешини у чијем подручју станује прималац. Сваки сеоски старешина дужан је недељно барем трипут слати свог курира по те пошиљке и бринути се за њихову брзу и правилну доставу.

Ако је испорука пошиљке у месту опредељења немогућна зато што је прималац отпутовао, или се преселио на друго место, шаље се на његову адресу приспела пошиљка за њим, ако је његова нова адреса позната, у противном враћа се пријемној пошти са ознаком на пошиљци да је адресант отпутовао.

За испоруку пошиљака јединица и установа Југ. војске у отаџбини и Централног националног комитета и његових органа, чије место становања није познато пошти, тражити обавештења од команданата срезова односно команданата села.

Пошиљке, које се из разних узрока нису могле испоручити примаоцу (непознат, отпутовао, умро и т. д.) враћају се пријемној пошти. На адресну страну пошиљке која се има вратити у место предаје, исписује се разлог неуручивости. Пријемна пошта када прими овакву пошиљку доставља је пошиљаоцу ако је његово име исписано на пошиљци — у противном доставља је са извештајем пошти В. К. на даљи рад.

Чл. 9

Пошиљалац има право потражити (рекламирати) пошиљку коју је пошти предао ако је од предаје прошло толико времена, да је од примаоца могао стићи одговор. Пошиљалац, ако жели да потражује своју пошиљку, дужан је да код поште донесе пријамницу односно предајну (експедициону) књигу из које ће поштански службеник узети податке пошиљке која се потражује (број препоруке, име и место примаоца и дан предаје). Пошта ће, пошто узме податке из пријамнице односно предајне књиге, дописом покренути трагање преко оне поште којој је пошиљка била упућена. Ако одредишна пошта извести да пошиљка није код ње приспела, онда ће пријамна пошта предузети трагање путем картовања т.ј. преко оних пошта кроз које је пошиљка требала проћи. Ако се ни овим путем не може установити судбина потражне пошиљке, онда ће се цео предмет доставити пошти В. К. на даљи рад.

Чл. 10

Приход од поштанских марака уноси се као државни приход у касе Југ војске у отаџбини, т. ј. устројене поште правилно ће књижити ове приходе и по својим новчаним књигама крајем сваког месеца предавати командантима срезова, који ће даље поступити с тим новцем као са осталим државним приходима.

Чл. 11

Овај упут ступа на снагу одмах и важиће до његовог опозива.

Горски штаб бр. 1
22 јуна 1944
Положај

Начелник штаба Врховне команде и Министар војске, морнарице и ваздухопловства,
Армиски ђенерал,
Драг. М. Михаиловић, с. р.

Тираж пригодног издања Лунарни хороскоп 2012 – Година змаја

На захтев уредника Филателистичког гласника, званичне информације о тиражу појединих форми издања Лунарни хороскоп – Година Змаја (номинална вредност 22 динара) проследио је Контакт центар Поште „Србија“ (contact@ptt.rs), без било каквих условљавања, на чему им се уредник срдачно захваљује. Овом приликом екслузивно објављујемо поменути тираж.

табачић 2x2 са зупчаним маргинама	чешљасто зупчање	25 000 марака (6 250 табачића)[1]
табак 5x5	чешљасто зупчање	70 000 марака (2 800 табака)[1]
табачић 2x2 са незупчаним маргинама[2]	кутијасто зупчање	80 000 (20 000 табачића)[1]

[1] не постоји серијски број на ранду табачића/табака (прим. уредника)

[2] филателисти у Србији нису били у могућности да купе ову форму табачића по номиналној вредности, јер иста није продавана ни на шалтерима пошта ни у продавници Србијамарке (прим. уредника)

Зоран Р. Бошковић

ПРВО ВУКОВАРСКО РЕДОВНО (ПОМОЋНО) ИЗДАЊЕ – ДЕНОМИНОВАНО „д“ IV ДЕО

У предходна три броја приказао сам све што је мени било познато у вези са овим контраверзним издањем. У IV делу одговарам на ваше примедбе у вези прва три дела текста и дајем своја закључна разматрања уз обавезну литературу.

ПРИМЕДБЕ НА ВЕЋ ОБЈАВЉЕНИ ТЕКСТ

Примедбе на I део текста: Прва се односи на моју каталогизацију и констатацију где сам у издатом атесту број 528/2011 од 31.01.2011. навео Michel бројеве 17-21 и написао да је реч о комплетној серији (страна 14 слика 1). У односу на *Michel* каталогизацију али из 2012. године направио сам грешку. Треба да пише *Michel* број 17-20 и *Michel* број I. Међутим *Michel* је 13 година држао празан број 21 па се предомислио и тај број изоставио да би 2012. године за марку д/100000 динара увео нови број *Michel* I. Неколико атеста које сам издао у вези марке (сада *Michel* I) пре њеног појављивања у каталогу увек сам третирао као марку *Michel* 21 јер то је била чиста логика. Да ли је грешка само моја процените сами.

Слика *34) „ВОЈСКА“ Новинско – издавачка установа, Карта и подаци Главни штаб Српске војске Крајине из јуна 1993. године.*

Друга примедба је да сам код приказа основног табака Michel број 17 (страна 15) изоставио два поља са грешкама поље (42) недостаје десна ножица слова и поље (91) уско слово „д“. Такође код исте марке само са обрнутим претиском (страна 16, слика 5) погрешно сам испод слика детаља претисака написао њихове позиције (поља). Уместо поље (2) треба да стоји поље (11); уместо поље (10) треба да стоји поље (2); уместо поља (11 и 21) треба да стоји само поље (21). Дакле, примедба је оправдана и надам се да са овим исправкама нисам унео већу конфузију. У мом компјутеру све стоји како треба али ето грешке се поткрадају и проналазе када им се најмање надамо.

Примедба на II део текста била је да није требало толико детаљисати око претисака посебно код Michel I, а посебно не о црном претиску који непостоји (?). Ради се о првом озбиљнијем приказу и коментару уопште о овој марки и мишљења сам да је детаљисање оправдано јер нам дозвољава да донесемо неке веома битне закључке у вези овог претискивања. Било је и питања типа да ли сам видео ”ово или оно”, али није ми био омогућен увид у ”ово и оно”, па остаје да се неком другом приликом објави, допуни или размотри овај мој приступ.

Било је примедаба на III део текста али сматрам да нису битне за шири читалачки круг.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Због потреба поштанског саобраћаја у источном делу РСК пошта се определила за један уобичајен потез на неуобичајен начин. Ради се о претискивању марака са залиха да би се добила нова употребљива количина марака за нормално функционисање (помоћно издање). Осмишљено је ћирилично слово „д" које означава тада јако непопуларну реч – *деноминација*. Ко је творац ове идеје није ми познато. Штета је што претисак није обавила државна институција ЗИН или ФОРУМ већ фабричка штампарија. Пазило се да слово „д” буде на прикладном месту у односу на стару номиналну вредност и тако се дошло до чак 5 различитих позиција у претиску. Није јасно зашто је марка „грб” са словном ознаком „А” уопште претиснута, јер њена вредност увек је за писмо прве стопе тежине и управо због тога су словне ознаке и измишљене. Такође већ 22. новембра појавила се и марка са словном ознаком „R” која је била у употреби у оба дела РСК. Било је и дописница и коверата РС Крајине са уштампаном марком али њихов удео у поштанском саобраћају је зачуђујуће мали.

Прво питање које се наметнуло (битно за каталогизацију) је појава два решења у вези марака са деноминованим претиском. У једном решењу су поменуте 4 марке за претискивање, али без марке д/100000 динара и без тиража марака. У другом решењу наведена је само марка д/100000 динара али у врло прецизном тиражу од 3600 комада дакле ”само” 36 табака. На првом решењу број 11-2348/93 од 27.10.1993. године пише да се 4 наведене марке пуштају у оптицај а да се све остале морају доставити Депоу Вуковар до 10.11.1993. године. Потписник решења уместо Здравка Нарића, шефа службе за поштански саобраћај је помоћник Миле Тројчин. У другом решењу потписник је Здравко Нарић са крајње нечитким потписом. Службени штамбиљ Јавног предузећа за ПТТ саобраћај идентичан је на оба решења.

Ако је помоћник Миле грешком испустио марку д/100000 динара у решењу онда би друго (накнадно или допунско) решење требало да има неко римско II или црта 2 или било шта да би се разликовало од већ постојећег решења. Такође ако тираж није уписан за 4 марке зашто би сада писало за д/100000 динара. Иначе тираж за марку д/100000 динара је накнадно откривен или сабран у Клубу филателиста у Београду једноставним бројањем ко има колико табака. Тада је избројано 36 табака. По мојој процени, тираж је ипак мањи. На другом решењу пише да се марка пушта у оптицај са наведеним датумом и ако се Michel руководио овим „допунским" решењем марка би морала да има редни број 21 и да свакако буде део серије са претиском. Michel свакако није имао увид у поштански саобраћај на територији РС Крајине па није релевантан да напише није издато, јер у решењу пише да јесте. Ако је „допунско" решење изнуђено, наметнуто од стране способних трговаца онда остаје питање шта је Michel навело да марку уопште региструје.

Друго питање свакако је занимљивије. За потребе атестирања урадио сам детаљније скенирање свих претисака и посебности до којих сам долазио. Такође за потребе овог текста и анализе урадио сам упоредну табелу из које се могу сагледати веома важне ствари (табела је изостављена у тексту због уштеде простора). У детаљној анализи отворила су се нека питања на која треба дати одговоре. Прво питање али и закључак ми се сам наметнуо. Сви детаљно анализирани и приказани претисци: 5 марака са основним ултрамарин претиском; црни претисак код Michel I и Michel 20 обрнути Тип I и Тип II као и двоструки претисак направљени су истим клишеом што сматрам веома битним. Посебност са поља (21) – лева ножица слова "д" недостаје а десна је отиснута само делом (оштећен клише) грешка је која се налази код свих 5 вредности и код свих других посебности укључујући разне варијанте претисака и боје. Грешке са поља (80) – слово „д" испуњено бојом и (91) – уско слово "д" налазе се такође на свим маркама. Има табака *Michel* број 20 (Света Петка) где је изостала грешка на пољу (80). Такође, на посматраним табацима растојања у претиску су идентична са већ познатим али незнатним одступањем по хоризонтали код V-VI реда и код VIII-IX реда.

Ако погледамо да се на марки *Michel* број 20 (основна варијанта и друге посебности) и на марци са црним претиском *Michel* број I увећао број грешака у анализираним табацима јасно је да су ти табаци накнадно прештампани у истој штампарији вероватно после 10. новембра 1993. године, па све до самог краја 1993. године истим клишеом. Наравно, за било какво доштампавање табака нема решења јер су табаке могли доносити и заинтересовани филателисти, односно трговци. Озбиљне контроле тада није било. Клише је остао (о томе се годинама причало) и није растуран само је временом од употребе попримио више прљавштине и незнатна оштећења. Тиме се може објаснити заиста пуно посебности и грешака на наведеним (анализираним) маркама. Првенствено под тим мислим на марке *Michel* број 20 (варијанте обрнутих претисака) и на марку Michel I са црним претиском, као и на комбинацију претисака код Michel I (црни и ултрамарин). Нека питања остају и даље нејасна рецимо зашто би неко на црни претисак који

је могао да личи на „пробу" ставио ултрамарин претисак и то на погрешном месту. Ово су марке које сам могао анализирати у табацима јер сам их поседовао, остале посебности имао сам у мањим количинама.

Следећа нејасноћа је у вези марака које сам у тексту описао као пробне претиске или неусвојена проба од 200 динара јелен. Нажалост нисам у могућности да дам конкретан закључак јер једноставно нисам табаке тих марака имао на увид. Пошто није написано да постоје пробе у слову или боји (објективно оне се раде и уништавају) са проналаском поља у тим "пробама" могли би да определимо и те табаке као и предходне наведене. За марку *Michel* број 1 (јелен) има неке логике да је искоришћена као пробна да би се установило која боја најбоље леже, а за друге марке то је улудо трошење табака или намера штампара да се табаци касније уновче преко трговаца. Могуће да се ради о пробама, мада ако аукционар каже или напише у каталогу да је нешто проба (пробни претисак) то само значи да има неограничено поверење у доносиоца и ништа више. Пробни табаци у себи свакако треба да садрже далеко мањи број грешака и прљавштине јер су логично први у процесу прештампавања. Иначе претисци који су највише под сумњом д/100000 динара (ултрамарин и црни) појављују се већ крајем 1993. године на тржишту, као уосталом и разне посебности на *Michel* број 17 - 20. Када су се појавиле "пробе" није ми познато али мислим да то није битно за ову анализу.

Треће питање које се односи на постојање писама (углавном дописница за наградне игре) из новембра 1993. године указује на једну готово невероватну чињеницу а то је да су обе варијанте претиска х и у) заједно биле у употреби. Од 1994. године углавном у саобраћају преовлађује варијанта х). Свакако да је д/А марка која је накнадно претискивана због дужег периода у употреби (више од 3 године) али остале марке нису претискиване због потребе поштанског саобраћаја већ за потребу трговине (филателиста).

Било је дискутабилно да ли за Michel број I могу мирне душе да дам атест. Могу ако претисак посматрам преко клишеа којим је урађен или због појаве офсетног фалсификата. Могу ако гледам у Michel каталог. Спорно "решење" прави извесне компликације па бих могао да се осетим учесником у дискутабилној радњи. Известан број "посебности" у вези претисака требало би изузети од атестирања. То су разни обрнути и удвостручени претисци, као и њихове комбинације и варијације које су лако уочљиве и по боји претиска и по положају посебности које се са тамнијом бојом увећавају у једном целом табаку.

Да је све могло да се уради другачије и, наравно, далеко једноставније, показује нам случај из не тако удаљене Бијељине (Република Српска) где је Предузеће ПТТ саобраћаја „Семберија" дозволило употребу практично невежећих марака услед деноминације динара од 1. октобра 1993. године. Тако су марке остале без претиска, а имале су важност у поштанском саобраћају у том сулудом времену 1993. године (номинале редовних марака „друге гусле" од 20000 и 30000 динара). Иста ствар догодила се у вези марке од 20 динара „прве гусле" која је озваничена после 4 године без претискивања званичним решењем.

На крају читаоцима хвала на стрпљењу. Морам да напоменем да

овакви текстови нису одлика данашње српске филателије, јер свако своје знање упорно чува за себе, осим Ивана Тангла, који је када је ова област у питању увек за полемику и оштру критику. Њему посебно захваљујем на сугестијама и помоћи да покушам да расветлим и објавим своја знања. Други који „знају" или мисле да нешто знају и даље ћуте. Моји покушаји да са њима бар полемишем или добијем конкретне доказе (чињенице) остали су без одговора или са циничним ниподаштавањем мог знања. Одлучио сам да ову испричану причу о деноминованом претиску приредим у једновитринском излошку за неку наредну националну изложбу.

Крај

Литература:

Zoran Bošković, POŠTANSKE MARKE REPUBLIKE SRPSKE I REPUBLIKE SRPSKE KRAJINE, Beograd 1994. str. 41-42.

Filatelija AČANSKI, KATALOG POŠTANSKIH MARAKA I NOVCA, 1994/95., Beograd 1994.

Mile Dakić, SRPSKA KRAJINA – istorijski temelji i nastanak, Knin, 1994.

Зоран Бошковић, ФИЛАТЕЛИСТА/FILATELISTA 215/216, Книнско и вуковарско помоћно издање, часопис СФ Србије, Београд, октобар 1994, стр. 13-14.

Зоран Бошковић, ФИЛАТЕЛИСТА/FILATELISTA 219/220, Поштански саобраћај у Републици Српској Крајини, часопис СФ Србије, Београд, мај 1995, стр.50-57

Зоран Бошковић, КОЛЕКЦИОНАР 4/5, Вуковарско помоћно издање, Билтен ФД Бањалука 1999, стр.5-9.

Miroslav Milanović, KATALOG POŠTANSKIH MARAKA M&M, Beograd 2000. str. 131.

Ivan Tangl, REPUBLIC OF SRPSKA KRAJINA POSTAL STAMPS, Specialities – Typical errors – Misprints, Third revised edition, Novi Sad 2000. str. 8-10.

Зоран Бошковић, КОЛЕКЦИОНАР 8, Фалш-издања марака, жигова и писама Републике Српске Крајине, Билтен ФД Бањалука 2000, стр. 5-9.

MICHEL-Europa- Katalog West 1999/2000 (A-K), str. 1756.

Aukcija SFK IX, oktobar 2002, strana 21, lot broj 464, 465 i 466, i strana 35 lot broj 463.

Горан Бараћ, КОЛЕКЦИОНАР 17, Поштанска манипулација у поштама Српске у вријеме највеће инфлације, Билтен ФД Бањалука, 2003. стр. 5-9.

Petar Strpić, POŠTANSKE MARKE, HRVATSKA 2005, Zagreb 2005. str. 186.

Filatelija MARAS, REPUBLIKA HRVATSKA POŠTANSKE MARKE I NOVAC, Zagreb, 2006. str. 146-47.

Z.Bošković, FILABERZA 54, Montirana pisma i zloupotreba poštanskog žiga 54204 Bijelo Brdo, Beograd 2007.

Zoran Bošković, ФИЛАБЕРЗА 62-63, Nelogičnosti i greške u michel katalogu za područje Republika SrpskaKrajina, Beograd 2012, str. 4-6.

MICHEL-Sudeuropa 2012, 97. Auflage, strana 830.

Zoran Bošković, FALSIFIKATI U FILATELIJI (nije publikovano)

Проширене територије сакупљања

Искусан филателиста детаљно упознаје сакупљени материјал, који за њега примарно има филателистички значај. Поруке на писмима, дописницама и разгледницама, као и сами рукописи, потписи и имена пошиљаоца су релевантан извор за потребе различитих истраживања. Текст на овим објектима је често врло погодан за доказивање оригиналитета. Посебно је интересантан писмовни материјал који су писале и поштански упутиле познате личности из света уметности, културе и јавног живота. Ти артефакти - својеручно написани или потписани - познати су као аутографи, а те колекције су ретке и цењене. Приказан у збиркама музеја и приватним колекцијама овај материјал је увек веома запажен.

Разгледница коју је Пикасо упутио на адресу *Coliseum Theatre*[1]*, London.*
Pablo Picasso painted the backdrop for *Diaghilev's* ballet Le Tricorne *1919*

Осим Пикасовог уметничког присуства у српској култури, мало је позната његова породична повезаност са Србијом. Наиме, у Београду је пре рата живео брат Олге Хохлове, прве Пикасове жене, Николај, који је у Србију дошао као официр царске Русије, бежећи испред револуције.

Пикасо је одржавао пријатељске и професионалне везе са нашим уметницима – А. Дероком, Растком Петровићем, Михајлом Петровим, а 1926. и 1936. и учествовао својим делом, поред осталих знаменитих имена, на изложбама савременог француског сликарства у Београду. Пикасо је 1925. сарађивао и са оснивачима часописа „Сведочанства", М. Дединац, Д. Матић, М. Ристић, А. Вучо, Растко Петровић, М. Димитријевић. Он им је слао илустрације за неке њихове текстове. Познато је да је Растко Петровић поседовао неколико Пикасових радова који су, изгубљени у бомбардовању Београда 6. априла 1941.

[1] Пикасо је 1919. био ангажован на дизајну сцене и костима за балет Le Tricorne (Тророги шешир) Мануела де Фаље. Дело је премјерно изводила трупа Руски балет Сергеја Ђагиљева јула 1919. године у Лондону. Балерина Олга Хохлова наступала је за *Ballets Russes.*

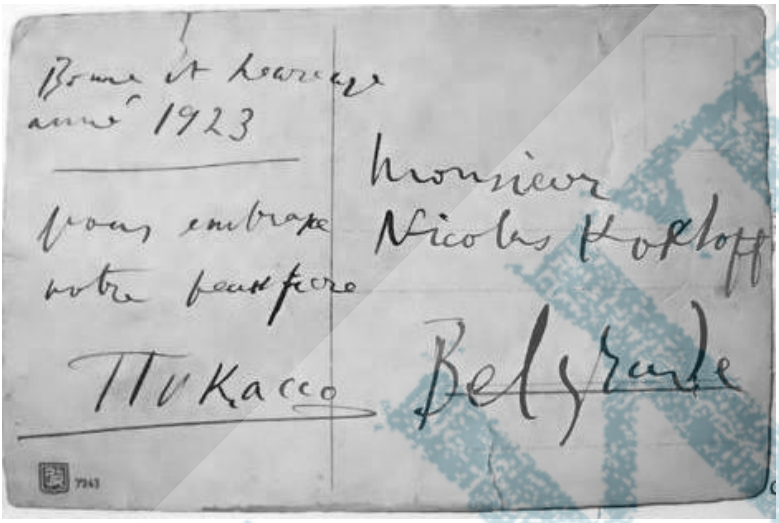

Потпис Пабла Пикаса ћирилицом на разгледници упућеној Хохлову

У књизи "А ондак је летијо јероплан над Београдом", Александар Дероко пише: "Пикасо је тада био ожењен бившом играчицом из Руског балета Олгом Хохловом, која је имала брата - руског официра избеглицу у Београду (...) ". у истом тексту Дероко наставља: "(...) питала нас је (Хохлова, Растка Петровића и Александра Дерока, прим. В.Б.) како би се могло нешто учинити па да он (Николај Хохлов) буде примљен у југословенски војску.

После свега, заиста невероватно делује сазнање да Србије нема на мапи земаља (сајт Picasso Administration) у чијим музејским збиркама се чувају радови великог сликара. Народни музеј у Београду, у збирци стране уметности, има три Пикасова дела.

В.Б.

Размена као уметнички простор

ПРОЈЕКАТ ПОШТА је програм размене изложби, који спаја два места по принципу "послати - примити". Данас је могуће да се "реч" пошаље и прими истог тренутка у било ком делу света. У таквој размени пошта је медиј који омогућава да се пошаље "форма" и тиме повезује људе на креативнији начин. Пошта која путује кроз време и кроз руке многих људи, подразумева једноставна правила за слање, за достављање и примање. Када почнемо да размишљамо шта ћемо и како спаковати у те оквире, где ћемо то послати, јавља се искра стваралаштва.

(Из предговора Каталога)

Четири пара уметника (Саша Марјановић и Кенихиро Морија; Јована Туцовић и Нозоми Сузуки; Милан Туцовић и Ју Таџима и Милица Салашки и Такахиро Огихара) дописивали су се током неколико месеци и размењивали своје радове путем поште. Резултат тих преписки могао се видети на изложби ПРОЈЕКАТ ПОШТА у београдској галерији Уроборос од 10. - 20. августа ове године. Осмислила ју је ликовна

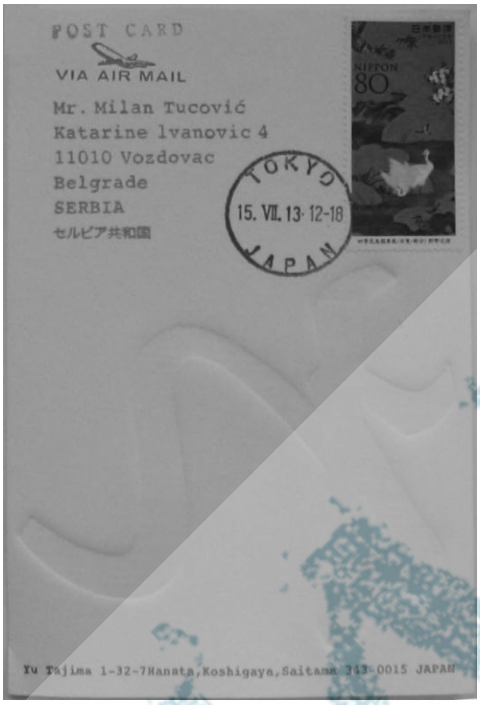

Ју Тацима: Поштаска карта

Данило Киш, 2013, Mixed media, 25x20 cm

уметница из Јапана Ју Тацима, кустоскиња токијске галерије Гинза Окуно. Због специфичног финансијског положаја уметника у целом свету она је дошла на идеју да путем поште и већ заборављеног дописивања српски и јапански уметници остваре размену својих ликовних радова.

У једном дану, сликар Милан Туцовића примио је 50 дописних карата послатих из Токија за Београд. Дописне карте је уметнички обликовала сликарка Ју Тацима, рељефним фонтетским знаковима.

Педесет дописница стигло је Београд у беспрекорном стању. То нам је као утисак и похвалу Пошти пренела кустоскиња галерије Уроборос.

Милан Туцовић комуницира својим сликама "Човек који ишчекује вест" (27x19 cm) и Данило Киш (25x20 cm).

Према речима ликовног критичара Драгана Јовановића Данилова, Туцовић је једна од најчудеснијих појава у фигуративном сликарству. Сликар каже, да често сакупља одбачене ствари које су некада биле веома драге и значајне људима (…). "Имам потребу да их рециклирам и поново враћам као естетске феномене у галерије, у наш свет, као нови ужитак".

Уметници Такахиро Огихара и Милица Салашки као тему ликовног дијалога изабрали су раздаљину, простор између наше две земље. И тако редом. Инспиративно и креативно.

В.Б.

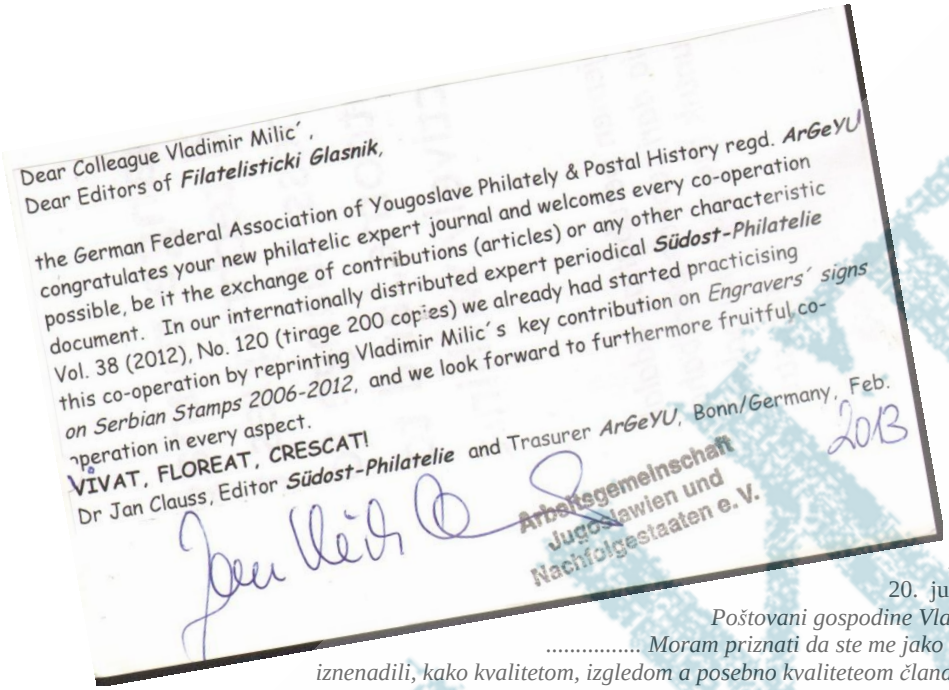

Dear Colleague Vladimir Milić´,
Dear Editors of ***Filatelisticki Glasnik***,

the German Federal Association of Yougoslave Philately & Postal History regd. ***ArGeYU*** congratulates your new philatelic expert journal and welcomes every co-operation possible, be it the exchange of contributions (articles) or any other characteristic document. In our internationally distributed expert periodical ***Südost-Philatelie*** Vol. 38 (2012), No. 120 (tirage 200 copies) we already had started practicising this co-operation by reprinting Vladimir Milić´s key contribution on *Engravers´ signs on Serbian Stamps 2006-2012*, and we look forward to furthermore fruitful co-operation in every aspect.

VIVAT, FLOREAT, CRESCAT!

Dr Jan Clauss, Editor ***Südost-Philatelie*** and Trasurer *ArGeYU*, Bonn/Germany, Feb. 2013

Arbeitsgemeinschaft Jugoslawien und Nachfolgestaaten e.V.

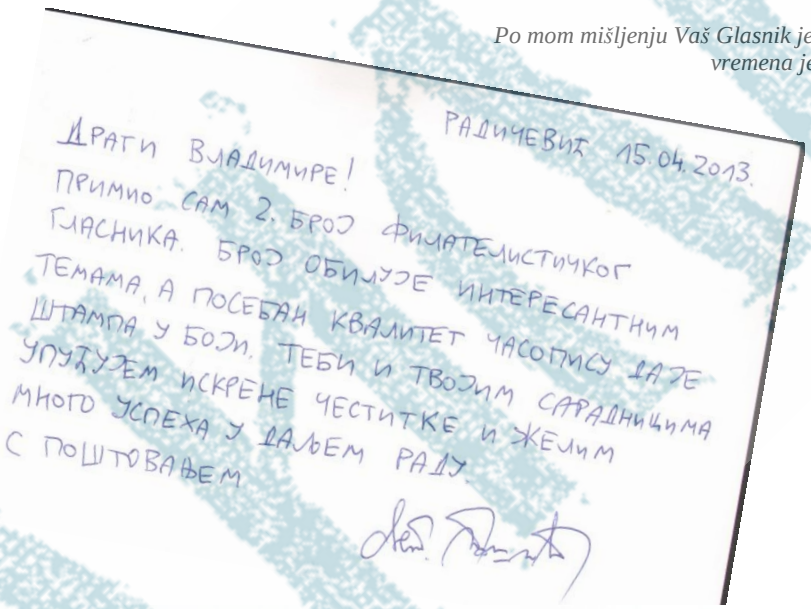

РАДИЧЕВИЋ 15.04.2013.

ДРАГИ ВЛАДИМИРЕ!
ПРИМИО САМ 2. БРОЈ ФИЛАТЕЛИСТИЧКОГ ГЛАСНИКА. БРОЈ ОБИЛУЈЕ ИНТЕРЕСАНТНИМ ТЕМАМА, А ПОСЕБАН КВАЛИТЕТ ЧАСОПИСУ ДАЈЕ ШТАМПА У БОЈИ. ТЕБИ И ТВОЈИМ САРАДНИЦИМА УПУЋУЈЕМ ИСКРЕНЕ ЧЕСТИТКЕ И ЖЕЛИМ МНОГО УСПЕХА У ДАЉЕМ РАДУ.
С ПОШТОВАЊЕМ

Zagreb,
20. jul, 2013.

Poštovani gospodine Vladimire!
..... Moram priznati da ste me jako ugodno iznenadili, kako kvalitetom, izgledom a posebno kvaliteteom članaka koje objavljujete.
Po mom mišljenju Vaš Glasnik je nakon dugo, dugo vremena jedan zaista stručan filatelistički časopis na ovim prostorima, ali i šire, Glasnik vraća vjeru u to da filatelistička literatura nije nešto što je stvar prošlosti već da je nešto što je stvar budućnosti.....

Sa osobitim poštovanjem,
Dario Stella
Urednik Hrvatske Filatelije od 1994. do 2005.

Filatelistički glasnik – a new journal

Vladimir Milić has written from Belgrade to say that he and others have co-operated to produce a new journal, Filatelistički glasnik, to be published in March, June, September and December each year. In 2013, five issues will be published as the first number was published in January, so Issues 1 and 2 are now available (Issue 1 only electronically). The journal's scope is the philately of Serbia (1866 – 1918 and from 2006), Montenegro (1874 – 1918 and from 2006) and Yugoslavia (1918(1921) – 2006). The Republic of Srpska Krajina and the Republic of Srpska (BIH) are also included. The journal is published in the Serbian language and from Issue 2 all main articles have a summary in English. It is published in colour in the B5 format with high quality paper and has 56 pages. The price of each issue is 5 Euros + postage. Issue 2 includes a list of articles published in Jugopošta in 2013.

Сликао Стева Никшић - **Лала.**

У СЛАВУ 1600. ГОДИШЊИЦЕ МИЛАНСКОГ ЕДИКТА и ЊЕГОВОГ ТВОРЦА

ВЕЛИКОГ КОНСТАНТИНА

РОЂЕНОГ У НИШУ.

313 1913. год.